

ÚSTAVNÝ SÚD
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ROČENKA 2022

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

OBSAH

ÚVOD

Úvodné slovo predsedu 2

PLÉNUM

Plénum Ústavného súdu Slovenskej republiky 4

SLOVAMI SUDCU

6

ČINNOSTI

Rozhodovacia činnosť Ústavného súdu Slovenskej republiky 10

Abstraktná kontrola ústavnosti právnych predpisov 10

Prípustnosť predmetu referenda 15

Ústavné sťažnosti 16

ŠTATISTIKA

Štatistické údaje rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky 20

POHĽAD ZVONKU

22

AKTIVITY

Protokolárne a medzinárodné **aktivity** 25

SPRÁVY

Poskytovanie informácií a vzťah k médiám 36

Poskytovanie informácií 36

Vzťah k médiám 37

Deň otvorených dverí 39

ŠTRUKTÚRA

Organizačná štruktúra Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky 40

PRÁCA Z DOMÁCNOSTI

Vykonávanie práce z domácnosti v podmienkach Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky 43

PREDSTAVUJEME

Audítori 45

FINANCIE

Rozpočet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky 46

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ÚVODNÉ SLOVO PREDESEDU

JUDr. Ivan Fiačan, PhD.

Vážené čitateľky, vážení čitatelia,

rok 2022 na ústavnom súde charakterizovali entuziazmus a vysoké pracovné nasadenie. Po období rokov 2020 a 2021 poznačenom pandémiou sme opäť mohli pokračovať v realizácii plánovaných projektov a zintenzívniť osobné kontakty v rámci najrozmanitejších aktivít týkajúcich sa rozhodovacej a protokolárnej činnosti ústavného súdu.

Dôležitým momentom roku 2022 boli oslavy 30. výročia prijatia Ústavy Slovenskej republiky, ktorou bol okrem iného konštituovaný aj ústavný súd samostatnej Slovenskej republiky. Práve tento moment nasmeroval naše úvahy aj úvahy celej spoločnosti na pripomenutie princípov demokracie a právneho štátu, humanizmu a ochrany základných práv a slobôd, na základe ktorých bola ústava konštituovaná, ako aj na jej význam pre samostatnú Slovenskú republiku.

Pripomínali sme si, že ústava je postavená na hodnotách a princípoch, akými sú okrem už spomínaných princípov demokratického a právneho štátu najmä rovnosť, sloboda, ľudská dôstojnosť a nediskriminácia.

Na rozličných spoločenských fórach sme si pripomínali, že text ústavy je základ, na ktorý má nadväzovať právna kultúra ústavných inštitúcií, od ktorých verejnosť so samozrejmosťou očakáva napĺňanie základných ústavných princípov a hodnôt.

A pripomínali sme si aj to, že tieto hodnoty dotvárajú a dopĺňajú ustanovenia ústavy, ktoré sa môžu zdať neúplné alebo nedokonalé. V rozličných diskusiách boli vyslovené kritické hodnotenia textu ústavy, ktoré volali po jeho

aktualizácii a modernizácii. Poukazovalo sa na jeho chyby a nedostatky, hoci niektoré z nich boli novelizáciami odstránené. No zo záverov úvah a diskusií vyplynulo, že naša ústava, akokoľvek nedokonalá, bola v časti ochrany základných práv a slobôd pozitívne hodnotená už od čias svojho vzniku a aj v súčasnosti predstavuje solídny základ pre riadny chod moci, a to aj pri aplikácii tých noriem ústavy, ktoré sa bežne nepoužívajú, ale „oživajú“ v krízových situáciách.

Ústava Slovenskej republiky v článkoch 124 až 140 konštituovala ústavný súd, jeho právomoci, rozdelenie pôsobnosti medzi plénom a senátmi ústavného súdu, ako aj základy jeho organizácie a postavenia jeho sudcov, čím si vdýchla život. Ústavný súd má teda voči ústave svoje záväzky a povinnosti v intenciách ústavou zverených právomocí.

Obdobie rozsiahlych spoločenských zmien, ktoré prežívame a ktoré sa nevyhnutne odrážajú aj v legislatívnych zmenách na európskej a národnej úrovni, poskytuje ústavnému súdu priestor na aktuálny, zrozumiteľný a aplikovateľný výklad ústavy, ktorý zohľadňuje doterajšie skúsenosti aj aktuálny spoločenský vývoj, ponúka riešenia a udáva ďalšie smerovanie. Toto je jeden zo spôsobov, ako oživiť text ústavy a prinavrátiť mu dôveru a rešpekt v očiach verejnosti. Deje sa tak predovšetkým prostredníctvom rozhodnutí ústavného súdu a ich dôsledných a zrozumiteľných odôvodnení.

V roku 2022 ústavný súd rozhodol o návrhu prezidentky Slovenskej republiky na začatie konania o súlade predmetu referenda – vyslovil nesúlad jednej referendovej otázky týkajúcej sa demisie vlády s ústavou. V tomto rozhodnutí ústavný súd nadviazal na svoje prelomové rozhodnutie z júla 2021 týkajúce sa skrátenia volebného obdobia národnej rady. V spoločnosti rezonovalo aj rozhodnutie týkajúce sa zákona o financovaní voľného času dieťaťa, tzv. „pro-rodinného balíčka pomoci“, kde boli všetky napadnuté ustanovenia vyhlásené za nesúladné s ústavou v dôsledku neústavnosti legislatívneho procesu predchádzajúceho ich prijatiu. Šlo o prvé rozhodnutie, v ktorom ústavný súd vyslovil nesúlad právneho predpisu s ústavou len v dôsledku väd legislatívneho procesu. Za jedno z najdôležitejších rozhodnutí považujem uznesenie z mája 2022, v ktorom ústavný súd formuloval základné východiská prípadného skúmania nesúladu ústavného zákona s ústavnými normami v prípade, ak by napadnutým ústavným zákonom, jeho časťou alebo jednotlivým ustanovením došlo k neprípustnému zásahu do materiálneho jadra ústavy.

Rok 2022, ktorý predkladaná publikácia prehľadne, podrobne a systematicky hodnotí z rozličných aspektov činností ústavného súdu a jeho kancelárie, bol rokom osláv 30. výročia prijatia ústavy nášho zvrchovaného štátu. Nasledujúci rok bude rokom osláv 30. výročia začatia jeho činnosti. Verím, že tak ako k textu ústavy, ktorý v rozsiahlej spoločenskej diskusii obstál, bude rovnaké hodnotenie vyslovené aj vo vzťahu k ústavnému súdu. Ten napriek mnohým kritickým hlasom, niekedy aj opodstatneným, čeliac nepriaznivým okolnostiam dlhého obdobia neúplnosti pléna, vysokého počtu kompetencií a enormnému nápadu podaní, počas celej doby svojej existencie dôsledne a zodpovedne plnil a naďalej plní svoje výsostné poslanie ochrancu ústavnosti, ľudských práv a slobôd.

JUDr. IVAN FIAČAN, PhD.
predseda Ústavného súdu Slovenskej republiky

PLÉNUM

ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

JUDr. IVAN FIAČAN, PhD.
predseda Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

JUDr. ĽUBOŠ SZIGETI
podpredseda Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

JUDr. JANA BARICOVÁ
sudkyňa Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2014

JUDr. LADISLAV DUDITŠ
sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

JUDr. LIBOR DUĽA
sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

JUDr. MIROSLAV DURIŠ, PhD.
sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2017

JUDr. RASTISLAV KAŠŠÁK, PhD.
sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

JUDr. JANA LAŠŠÁKOVÁ
sudkyňa Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2017

JUDr. MILOŠ MAĎAR, PhD., LL.M.
sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

JUDr. PETER MOLNÁR, PhD.
sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

JUDr. PETER STRAKA
sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

JUDr. ROBERT ŠORL, PhD.
sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2020

JUDr. MARTIN VERNARSKÝ, PhD.
sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky
od 2019

SLOVAMI SUDCU

JUDr. JANA BARICOVÁ
sudkyňa Ústavného súdu Slovenskej republiky

ZODPOVEDAJÚ PRÁVOMOCI ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY JEHO POSTAVENIU?

Ústava Slovenskej republiky (ďalej aj „ústava“) definuje v čl. 124 Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti. Je ním však aj v skutočnosti? Podľa významného československého (resp. českého) právnika prof. Františka Zoulíka podstata ústavného súdnictva spočíva v obrane proti tomu, aby ľudské a občianske práva neboli v rozpore s ústavou a medzinárodnými záväzkami porušované priamo zákonmi. Z tohto aspektu patrí do právomoci ústavného súdnictva v Slovenskej republike predovšetkým abstraktná kontrola ústavnosti, a to konanie o súlade právnych predpisov (čl. 125 ústavy), konanie o súlade dojednaných medzinárodných zmlúv (čl. 125a ústavy), konanie o predmete referenda, ktoré sa má vyhlásiť (čl. 125b ústavy), a konanie o výklade ústavy alebo ústavných zákonov (čl. 128 ústavy).

PRÁVOMOCI ÚSTAVNÉHO SÚDU PODĽA SÚČASNEJ PRÁVNEJ ÚPRAVY

Pri svojom vzniku v roku 1993 mal ústavný súd osem právomocí, v súčasnosti ich má 21, z toho väčšina z nich sa týka viac či menej preskúmania rozhodnutí jednotlivých orgánov verejnej moci [napr. konania podľa čl. 127, čl. 127a, čl. 129 ods. 4 a 6, čl. 129a ústavy či podľa čl. 10 ods. 2 až 4 ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ústavný zákon č. 357/2004 Z. z.“)], ako aj kompetencií vo vzťahu k prezidentovi Slovenskej republiky (čl. 105 a čl. 129 ods. 3 a 5 ústavy). Ústavný súd Slovenskej republiky je tak okrem súdneho orgánu ochrany ústavnosti aj súdom preskúmacím (čl. 129 ods. 4 ústavy a čl. 10

ods. 2 až 4 ústavného zákona č. 357/2004 Z. z.), opravným (čl. 129 ods. 4 a 6 ústavy), volebným (čl. 129 ods. 1 až 3 ústavy), disciplinárnym (čl. 136 ods. 3 ústavy) a kompetenčným (čl. 126 ústavy) ba dokonca aj súdom trestným (čl. 129 ods. 5 ústavy), čo z neho robí ústavný súd s najväčším počtom právomocí spomedzi európskych ústavných súdov.¹

Právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky sa novelami ústavy postupne rozširovali, pričom niektoré z nich sa prelínali a doteraz ešte prelínajú s právomocami správneho súdnictva. Takéto rozsiahle kompetencie získal ústavný súd zrejme i preto, lebo pri prijatí Ústavy Slovenskej republiky v roku 1992, ale ani dlho potom (teda pri tzv. veľkej novele ústavy v roku 2002 alebo po rekodifikácii civilného práva procesného) nebolo v Slovenskej republike systémovo riešené postavenie správneho súdnictva a neboli dostatočne vymedzené jeho úlohy. Nestalo sa tak ani po zriadení Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší správny súd“) od 1. januára 2021.

Ak v súčasnosti Ústavný súd Slovenskej republiky rozhoduje aj o ochrane tých práv, v ktorých by mala a mohla byť daná právomoc správnych súdov, dôsledne sa tým nerespektuje ani výlučné postavenie Ústavného súdu Slovenskej republiky a ani nezávislosť správnych súdov v rámci všeobecného súdnictva.

Samotná ústava v niektorých svojich článkoch pritom priamo ráta so subsidiaritou ústavného súdu, keď hovorí, že ústavný súd rozhoduje vtedy, ak nerozhoduje iný súd [čl. 125 ods. 1 písm. c) a d), čl. 127 ods. 1, čl. 127a ods. 1], resp. iný štátny orgán (čl. 126 ods. 1). Podľa dnes už konštantnej judikatúry zmysel a účel subsidiárneho postavenia ústavného súdu pri ochrane základných práv a slobôd spočíva i v tom, že ochrana základných práv a slobôd, a tým aj ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy vecí nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií.

¹ Iba na porovnanie Ústavný súd Českej republiky má 12 kompetencií zverených mu Ústavou Českej republiky, čl. 87 ods. 3 Ústavy Českej republiky pritom priamo zakotvuje, že zákon môže stanoviť, že namiesto ústavného súdu rozhoduje najvyšší správny súd o zrušení právnych predpisov alebo ich jednotlivých ustanovení, ak sú v rozpore so zákonom, alebo spory o rozsah kompetencií štátnych orgánov a orgánov územnej samosprávy, ak neprislúchajú podľa zákona inému orgánu.

K PRESUNU NIEKTORÝCH PRÁVOMOCÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU DO PRÁVOMOCI SPRÁVNÝCH SÚDOV, OSOBITNE NAJVVYŠŠIEHO SPRÁVNEHO SÚDU

Niektoré právomoci medzi ústavný súd a správne súdy boli už „prerozdelené“, napr. konanie proti nečinnosti orgánu verejnej správy a konanie o ochrane proti zásahu orgánu verejnej správy (od 1. januára 2003), konanie o súlade všeobecne záväzného nariadenia obce, mesta, mestskej časti alebo samosprávneho kraja so zákonom, s nariadením vlády a so všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy (od 15. októbra 2008), kompetenčné spory – rozhodovanie kladného alebo záporného kompetenčného konfliktu medzi orgánmi verejnej správy navzájom alebo medzi orgánom verejnej správy a od súdu odlišným subjektom (od 1. júla 2016) a naposledy po zriadení najvyššieho správneho súdu (od 1. januára 2021) konanie vo veciach ústavnosti a zákonnosti volieb, avšak iba do orgánov územnej samosprávy.

A. *Volebné súdnictvo*

Presun právomoci z ústavného súdu týkajúci sa volieb do orgánov územnej samosprávy (bez bližšieho zdôvodnenia) však odbremenil ústavný súd iba čiastočne. Zverenie doterajšej právomoci ústavného súdu podľa čl. 129 ods. 2 ústavy vo všetkých volebných veciach najvyššiemu správne súdu by pritom vo svojej podstate neznamenovalo úplné odňatie volebnej agendy ústavnému súdu vzhľadom na potenciálnu možnosť napadnúť rozhodnutie najvyššieho správneho súdu vo volebných veciach ústavnou sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Tým by sa nepriamo de facto zaviedla „dvojinštančnosť“ rozhodovania vo volebných veciach, čo by len zvyšovalo právne záruky ústavnosti charakteristické pre fungovanie demokratického a právneho štátu.

B. *Konanie o preskúmanie rozhodnutí o preskúmaní rozhodnutí vo veciach ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov*

Ešte markantnejší ako vo veciach volebných je nanajvýš žiaduci presun právomoci ústavného súdu v konaní o preskúmaní rozhodnutí vo veciach ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov podľa čl. 10 ods. 1 až 4 ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. a § 6 ods. 2 a 3 „obyčajného“ zákona č. 402/2013 Z. z. o Úrade pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb a Dopravnom úrade a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov účinného od 1. januára 2014 a podľa § 234 až § 241 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

V tomto type konaní ústavný súd vlastne supluje úlohu najvyššieho správneho súdu, avšak s obmedzenou možnosťou rozhodovania, keďže z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že porušenie povinností podľa ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. je osobitým verejnoprávnym deliktom a v konaní o ukladaní sankcií za tieto de-

likty je potrebné zohľadniť princípy týkajúce sa správneho trestania, avšak ústavný súd na konanie podľa zákona o ústavnom súde (§ 62) nemôže primerane použiť ustanovenia Správneho súdneho poriadku (konanie o správnej žalobe a osobitne o správnej žalobe vo veciach správneho trestania) a aj dôvody zrušenia napadnutého rozhodnutia Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre nezlučiteľnosť funkcií sú v § 239 ods. 2 zákona o ústavnom súde obmedzené.

Bolo by teda nanajvýš žiaduce vypustiť konanie podľa dvadsiatej druhej hlavy piatej časti zákona o ústavnom súde a presunúť túto úpravu do pôsobnosti najvyššieho správneho súdu. Hoci počet prejedaných a rozhodnutých vecí v tejto agende nie je pre ústavný súd relatívne zatažujúci (od účinnosti ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. napadlo ústavnému súdu 258 podaní v tejto agende), predmet tejto agendy je pre ústavné súdnictvo z hľadiska jeho úloh a poslania nevhodný. Najvyšší správny súd by tak v správnom súdnom konaní preskúmal rozhodnutie orgánu, ktorý vykonáva konanie o návrhu vo veci ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov podľa ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. alebo podľa osobitného predpisu v plnej jurisdikcii (lebo predmetom konania je uloženie sankcie), obdobne ako preskúmava rozhodnutia výboru Národnej rady Slovenskej republiky na preskúmanie rozhodnutí Národného bezpečnostného úradu na základe čl. 5 ústavného zákona č. 254/2006 Z. z. o zriadení a činnosti výboru Národnej rady Slovenskej republiky na preskúmanie rozhodnutí Národného bezpečnostného úradu v znení neskorších predpisov. Skutočnosť, že rozhodovacia právomoc orgánu, ktorý vykonáva konanie o návrhu vo veci ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov, je založená ústavným zákonom, nemusí ešte automaticky zakladať právomoc ústavného súdu na preskúmanie jeho rozhodnutí. Presunom tejto kompetencie na najvyšší správny súd by došlo nielen k odbremeniu ústavného súdu od agendy, ktorú môže a z jej podstaty má vykonávať správny súd, ale účastníkom tohto konania by sa v správnom súdnom konaní dostalo aj vyššej ochrany práv v rámci už plnej jurisdikcie. Navyše proti rozhodnutiu najvyššieho správneho súdu by tiež bolo možné podať ústavnú sťažnosť podľa čl. 127 ústavy, čím by bola zabezpečená aj vyššia ochrana ústavnosti.

K presunu tejto kompetencie nie je potrebná zmena ústavy – bude treba zmeniť ústavný zákon č. 357/2004 Z. z., zákon o ústavnom súde, ale aj „obyčajný“ zákon č. 402/2013 Z. z. o Úrade pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb a Dopravnom úrade a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Tretí možný a žiaduci presun právomoci ústavného súdu na všeobecné súdy

Najviac početnou agendou ústavného súdu je nesporne konkrétna kontrola ústavnosti spojená s chápaním ústavnosti v širšom slova zmysle, keď predmetom preskúmania ústavnosti je konkrétne rozhodnutie, opatrenie, iný zásah alebo aj nečinnosť, ktoré

mohli porušiť základné ľudské práva a slobody zaručené v Ústave Slovenskej republiky alebo práva zaručené v príslušnej medzinárodnej zmluve, teda rozhodovanie o ústavných sťažnostiach podľa čl. 127 ústavy s účinnosťou od 1. januára 2002. Táto v súčasnosti najrozšírenejšia kompetencia bola ústavnému súdu zverená okrem iného i s odôvodnením, aby sa predišlo sťažnostiam na Európskom súde pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), pretože podnet právnických alebo fyzických osôb namietajúci porušenie ich práv na základe čl. 130 ods. 3 ústavy (v znení účinnom do 31. decembra 2001) nebolo možné s dostatočnou istotou pokladať za účinný právny prostriedok nápravy pri sťažnostiach namietajúcich porušenie práva na spravodlivé a verejné prejednanie vecí tribunálom zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).

Za dvadsať rokov od zavedenia tejto právomoci tvoria podania podľa čl. 127 ústavy takmer 90 % všetkých podaní na ústavnom súde, pričom tento je príliš často zahŕňaný aj vecami, ktoré nemajú ústavnoprávny rozmer, a to len preto, lebo účastníci konania a strany sporu sú nespokojní s rozhodnutím všeobecného súdu. Dlhodobá sa 1/3 podaní podľa čl. 127 ústavy týka namietania porušenia základných práv podľa čl. 48 ústavy, resp. čl. 38 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, teda konania a rozhodovania o porušení práva na verejné prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov, ako aj prejednanie záležitosti v primeranej lehote, skrátka prieťahov v súdnom konaní.

Základné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov je príkazom pre všetky štátne orgány na také konanie, ktoré vytvára právnu istotu pre subjekty práva. Základné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov zákonodarca zabezpečuje prostredníctvom procesnoprávných inštitútov, ktoré sú štátne orgány vrátane všeobecných súdov povinné efektívne a vecne správne využívať. Naproti tomu základným právom účastníka konania (sporovej strany) je, aby bolo vo veci rozhodnuté bez zbytočných prieťahov. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť v súdnom konaní taký procesný postup, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Prieťahy v konaní sú dlhé roky jednou z najväčších bolestí slovenskej justície a rovnako sa dlhé roky nedarí ich eliminovať. Prieťahy v súdnom konaní sa datujú osobitne od 90. rokov a za ich príčiny, najmä v civilnom súdnictve, možno okrem iného označiť prechod obchodného súdnictva zo štátnej arbitráže a agendy štátneho notárstva na súdy, veľkú fluktuáciu sudcov, nápad vecí vysoko prevyšujúcich počet sudcov, rýchly nástup nových sudcov bez potrebnej prípravy na sudcovské povolanie, ale aj úpadok vzdelávania sudcov (ktorý sa čiastočne napravil až zriadením Justičnej akadémie od 1. januára 2004) a zníženú kontrolu zo strany riadia-

cich orgánov napriek zriadeniu vnútornej revízie súdov,² no najmä zlú organizáciu práce sudcov aj súdnych funkcionárov, ako aj zlú, resp. nedostatočnú personálnu politiku majúcu za následok, že uvoľnené sudcovské miesto nie je dostatočne rýchlo obsadené novým sudcom, čo vedie k prerozdeľovaniu nevybavených vecí a príliš častým zmenám v osobe zákonného sudcu. Príčiny prieťahov teda vieme viac-menej pomenovať, ale stále sa nedarí ich odstrániť a keď už sa zdalo, že zlepšenie prinesú nové procesné kódexy, prišla pandémia COVID-19, ktorá značne ovplyvnila aj dĺžku súdnych konaní.

Na tomto mieste sa žiada položiť si dve otázky: Ako sa čo najefektívnejšie vysporiadať s prieťahmi v súdnom konaní? Je konanie pred ústavným súdom o namietaní porušenia základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva čl. 6 ods. 1 dohovoru dostatočne účinné?

Zdá sa, že ústavný súd síce sústavne, ale stále márne judikuje, že „nie je možné prenášať technicko-organizačné problémy štátnych orgánov na účastníkov konania (sporové strany), čo platí o to viac, ak to má za následok porušenie ich základných práv alebo slobôd, a že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavuje štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní“. Ústavný súd vo svojich nálezoch okrem vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov a práva na jej prejednanie v primeranej lehote síce prikáže súdom konať bez zbytočných prieťahov a spravidla prizná aj primerané finančné zabezpečenie, avšak na ďalší priebeh konania nemá už nijaký dosah, pričom ani zo strany súdov zväčša týmto veciam nie je venovaná zvýšená pozornosť, o čom svedčí aj vysoký počet opakovaných ústavných sťažností.

² Zakotvená od 1. apríla 2005 v zákone č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako druh kontroly súdu a sudcov, ktorý smeruje k prevereniu aktuálneho stavu výkonu súdnictva, zisteniu príčin nedostatkov pri výkone súdnictva a návrhu opatrení na ich odstránenie.

Rozhodnutie ústavného súdu o vyslovení porušenia práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru vrátane uloženia povinnosti súdu konať má v konečnom dôsledku iba deklaratórny charakter okrem priznania finančného zadostučinenia, ktoré i tak zaplatí štát. Aj projekt ústavného súdu „na eliminovanie zbytočných prietahov v súdnom konaní“ v konečnom dôsledku vyznel do stratena, keďže ústavný súd nemá v skutočnosti „kontrolu“ nad plynulosťou súdnych konaní a napriek snahe nevedol ani k efektívnejšej kontrolnej činnosti predsedov súdov ani ministerstva spravodlivosti, ani k návrhom na disciplinárne konania sudcov a opatrenia prijaté na rôznych „odborných poradách“ organizovaných ústavným súdom sa žiadneho naplnenia ba ani realizovania nedočkali.

Aj preto sa javí ako ďaleko efektívnejšie zakotviť v zákone č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov úpravu riešenia súdnych prietahov prostredníctvom nadriadeného súdu obdobnú českej právnej úprave, ktorá už prešla aj testom odobrenia zo strany ESLP. Okrem českej právnej úpravy sa dá tento „presun“ porovnať aj s § 55 ods. 3 až 5 Trestného poriadku, ktorého využitie je považované za účinný prostriedok nápravy, a preto aj sú ústavné sťažnosti na prietahy v trestnom konaní sporadické.

V tejto súvislosti nemožno obchádzať ani ustálenú judikatúru, že primárnym účelom ochrany, ktorú ústavný súd poskytuje v konaní o namietanom porušení práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, je poskytnutie ochrany základnému právu sťažovateľa, a nie rozhodovanie o priznaní primeraného finančného zadostučinenia podľa čl. 127 ods. 3 ústavy. Ak sa budú prietahy v konaní riešiť v rámci hierarchie všeobecných súdov a riadiacej dohľadovej činnosti, bude to mať nesporne vyšší efekt a bude možné konkrétne odstraňovať ich neplnenie. Tento aj pre účastníkov súdnych konaní pružnejší, efektívnejší a pre štát lacnejší model umožní aj znížiť extrémnu zaťaženosť ústavného súdu (pri zachovaní jeho novej finálnej ingerencie na úrovni orgánov Slovenskej republiky prostredníctvom konania o ústavnej sťažnosti pri bezvýslednosti primárne použitého postupu) a ústavný súd možno aspoň čiastočne prestane byť „fabrikou na rozhodnutia“ a bude si môcť viac naplňať svoje primárne poslanie vyplývajúce mu priamo z ústavy – byť ochrancom ústavnosti.

ROZHODOVACIA ČINNOSŤ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ABSTRAKTNÁ KONTROLA ÚSTAVNOSTI PRÁVNÝCH PREDPISOV

OCHRANA ZDRAVIA: PANDÉMIA COVID-19 A GREENPASS (PL. ÚS 14/2021)

Koncom júla 2021 bola schválená novela zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia, ktorá zavádzala novú právomoc pre úrad verejného zdravotníctva a regionálne úrady verejného zdravotníctva. Tieto úrady môžu podľa novej úpravy vyhláškou uverejnenou vo vestníku vlády dočasne podmieniť vstup do prevádzkových priestorov zariadení, v ktorých dochádza k zhromažďovaniu osôb, a vstup na hromadné podujatia preukázaním sa vstupujúcich osôb platným potvrdením o absolvovaní očkovania proti ochoreniu COVID-19, platným potvrdením o prekonaní tohto ochorenia alebo platným potvrdením o negatívnom výsledku testu na toto ochorenie. Išlo o obdobné opatrenia, aké sa prijímali v tom čase aj v iných štátoch a v praxi spravidla preukazovali pomocou mobilnej aplikácie GreenPass.

Túto novelu napadla skupina poslancov, ktorá argumentovala, že touto novou právomocou došlo k porušeniu delby moci, zákazu diskriminácie a princípu generality právnych noriem. Podľa nich dochádza k obmedzovaniu základných práv podzákonými práv-

nými aktmi výkonnej moci, ktoré sú vydávané na základe splnomocnenia, ktoré nespĺňa ústavné požiadavky. Rovnako namietajú neodôvodnené zvýhodňovanie osôb, ktoré sú očkované alebo prekonali ochorenie, oproti osobám, ktoré tieto podmienky nespĺňajú. Taktiež napadnutá právna úprava nereguluje pandemické situácie všeobecne, ale len vo vzťahu ku konkrétnemu ochoreniu. Ústava stanovuje, že medze základných práv a slobôd možno meňiť jedine zákonom. Povinnosti potom možno ukladať zákonom alebo aj na základe zákona.

Vo vzťahu k tvrdenému porušeniu delby moci dospel ústavný súd k záveru, že napadnuté splnomocňovacie ustanovenie je dostatočne presné, zrozumiteľné a určité, pričom vykonávajúca vyhláška musí byť dočasná a musí vychádzať z aktuálnej epidemiologickej situácie. Splnomocnené orgány (úrady verejného zdravotníctva) sú povinné pri realizácii tohto zákonného ustanovenia postupovať výlučne v medziach zákonného splnomocnenia a neznemožniť uspokojovanie základných potrieb. V prípade, že by zákonné splnomocnenie vyhláškou prekročili, takáto vyhláška je napadnuteľná pred ústavným súdom.

Pri posudzovaní namietaného porušenia zákazu diskriminácie ústavný súd pripustil, že v prípade osôb nezaočkovaných z dôvodu kontraindikácií by mohlo ísť o z ústavného hľadiska neospravedliteľný dôvod rozdielneho zaobchádzania. U nezaočkovaných na základe ich osobnej voľby však ústavný súd konštatoval, že sloboda jednotlivca je spojená so zodpovednosťou jednotlivca, ktorý je povinný prihliadať na ochranu práv a slobôd iných, v tomto prípade najmä na ochranu zdravia iných osôb.

Obmedzenie nezaočkovaných osôb je ospravedliteľné predovšetkým početnými prípadmi komplikovaného priebehu ochorenia COVID-19 u týchto osôb, s čím je spojená záťaž zdravotníckeho systému v miere ohrozujúcej systém poskytovania zdravotnej starostlivosti všetkým, a tým aj ochranu verejného zdravia. Ústavný súd konštatoval, že napadnutá právna úprava sleduje legitímne ciele a zakladá potrebný legislatívny priestor pri prijímaní normatívnych opatrení úradov verejného zdravotníctva, ktoré sú spôsobilé svojimi účinkami napomôcť naplneniu cieľov sledovaných touto právnou úpravou. Legitímny cieľ napadnutej úpravy vyvážil skutočnosť, že zdravotný stav osôb, ktorým kontraindikácie znemožňujú očkovanie, vyhodnotil ako zakázaný dôvod rozdielneho zaobchádzania.

Námietku nedostatku generality napadnutého ustanovenia zákona o ochrane verejného zdravia ústavný súd neakceptoval, keďže požiadavka všeobecnosti právnej normy je v danom prípade splnená tým, že jej podstata sa vzťahuje na neurčitý počet nezaočkovaných osôb či osôb bez testu alebo potvrdení o prekonaní nákazy v súvislosti s ich vstupom do prevádzkových priestorov individuálne neurčených zariadení či na vopred nekonkretizované hromadné podujatia. Z týchto dôvodov ústavný súd návrhu skupiny poslancov nevyhovel.

OCHRANA ZDRAVIA: ANESTÉZIOLOGICKÉ AMBULANCIE (PL. ÚS 10/2018)

V decembri 2015 bola schválená novela zákona o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, ktorá menila poskytovanie zdravotnej starostlivosti v odbore anestéziológie tak, že lekári poskytujúci špecializovanú ambulantnú zdravotnú starostlivosť na základe povolenia v špecializačnom odbore anestéziológie a intenzívnej medicíny nemôžu ambulantne poskytovať zdravotnú starostlivosť od 1. júna 2020, pretože povolenia vydané podľa dovtedajších právnych predpisov stratili platnosť 31. mája 2020.

V marci 2018 túto novú úpravu napadol generálny prokurátor, ktorý ju považoval za rozpornú s právom poskytovateľov slobodne podnikáť a ich právom vlastniť majetok. Podľa neho tým došlo k faktickej likvidácii súkromných anestéziologických ambulancií a tento zásah nie je ospravedliteľný žiadnym legitímnym cieľom. To sa v konečnom dôsledku podľa generálneho prokurátora negatívne prejaví na ochrane zdravia pacientov v dôsledku menšej konkurencie a dlhších čakacích dôb.

Ústavný súd uznal, že napadnutou novelou došlo u poskytovateľov zdravotnej starostlivosti k obmedzeniu slobody podnikania a sprostredkovane práva vlastniť majetok, keďže pred prijatím napadnutej právnej úpravy bolo možné podnikáť v ambulantnej činnosti anestéziológie a intenzívnej medicíny, avšak po jej prijatí a po uplynutí prechodnej doby to tak už nie je.

V prípade práv patriacich do takzvanej druhej generácie ľudských práv (hospodárske, sociálne a kultúrne práva), kam spadá aj základné právo podnikáť, existuje pre zákonodarcu väčší priestor na uváženie pri ich obmedzovaní. Tento záver vyplýva z toho, že hospodárske, sociálne a kultúrne práva sú právami, ktorých podoba a obsah v podstatnej miere závisia od ekonomických a hospodárskych možností štátu. Pre zákonodarcu to prináša zväčšenie manévrovacieho priestoru pri právnej úprave inštitútov, ktorými udeľuje hospodárskym, sociálnym a kultúrnym právam konkrétny obsah. Priestor na úvahu poskytnutý ústavou zákonodarcovi pri prijímaní týchto zákonov však nemožno chápať absolútne. Jej limity treba hľadať predovšetkým v ústavných princípoch a požiadavke ochrany ďalších hodnôt, na ktorých je ústava založená a ktoré chráni.

Ústavný súd sa preto zaoberal iba otázkou, či napadnutá zákonná úprava sleduje legitímny cieľ a či zvolené prostriedky sú spôsobilé tento cieľ dosiahnuť. Poskytovanie anestetickéj, resuscitačnej a intenzívnej starostlivosti a liečby u poskytovateľa ústavnej zdravotnej starostlivosti alebo poskytovateľa jednodňovej ambulantnej starostlivosti sa z povahy vecí spája s inými špecializačnými medicínskymi výkonmi. Samotné poskytovanie anestéziológie a intenzívnej medicíny nie je možné bez poskytovania inej zdravotnej starostlivosti. Anestéziológia a intenzívna medicína sa poskytujú pacientovi len v súvislosti s iným lekárskeým výkonom. Anestéziu

nie je možné pacientovi podať bez toho, aby mu bol poskytnutý iný zdravotný výkon, a preto nie je iracionálne, že zákonodarca právnou úpravou obmedzil výkon anestéziológie a intenzívnej medicíny v špecializovanej, výlučne v nemocnici zriadenej ambulancii. Zároveň zákonodarca dal poskytovateľom dostatočné časové obdobie niekoľkých rokov na to, aby sa novým podmienkam prispôbili. Ústavný súd tak návrhu generálneho prokurátora nevyhovel.

OCHRANA ZDRAVIA: ZDRAVOTNÉ A SOCIÁLNE POISTENIE (PL. ÚS 2/2020)

Na jeseň 2016 boli zákonodarcom prijaté dve novely zákona o sociálnom poistení a zákona o zdravotnom poistení. Prvá z nich zvýšila maximálny vymeriavací základ na platenie poistného na sociálne poistenie z päťnásobku priemernej mesačnej mzdy v národnom hospodárstve na sedemnásobok, druhá z nich dokonca úplne zrušila maximálnu hranicu vymeriavacieho základu na platenie poistného na zdravotné poistenie. Obe tieto zmeny podľa dôvodových správ sledovali cieľ zvýšenia miery solidarity vysokopríjmových skupín poistencov oproti nízkoopríjmovým skupinám.

Obe novely boli napadnuté skupinou poslancov, ktorí namietali predovšetkým porušenie práva vlastniť majetok, práva na primerané hmotné zabezpečenie v starobe, pri nespôsobilosti na prácu a pri strate živiteľa a práva na bezplatnú zdravotnú starostlivosť na základe zdravotného poistenia, ktoré sú všetky garantované ústavou.

V prípade práva na sociálne zabezpečenie a práva na zdravotnú starostlivosť v podstate ústavný súd musel posúdiť, či k ich obmedzeniu dochádza na základe legitímneho cieľa a či prijaté zmeny sú spôsobilé tento cieľ naplniť a nenarúšajú samotnú podstatu týchto práv. Táto väčšia zdržanlivosť zo strany ústavného súdu je daná tým, že v prípade základných práv takzvanej druhej generácie, kam tieto práva patria, ide o práva, ktorých podoba a obsah v podstatnej miere závisia od ekonomických a hospodárskych možností štátu. Pre zákonodarcu to prináša zväčšenie manévrovacieho priestoru pri právnej úprave inštitútov, ktorými udeľuje hospodárskym, sociálnym a kultúrnym právam konkrétny obsah. Podľa ústavného súdu je cieľ spočívajúci v dosiahnutí väčšej solidarity vysokopríjmových skupín poistencov legitímny a zvolený prostriedok v prípade sociálneho poistenia zvýšenia a v prípade zdravotného poistenia zrušenia maximálnej hranice vymeriavacieho základu na platenie poistného je spôsobilý tento cieľ dosiahnuť. Rovnako zvolenú stratégiu nemožno považovať za natolko zaťažujúcu pre tieto vysokopríjmové skupiny, aby hrozilo, že sa prestanú podieľať na sociálnom a zdravotnom poistení, prípadne aby v dôsledku tejto zmeny hrozili iné neakceptovateľné spoločenské javy.

V prípade namietaného zásahu do práva vlastníť majetok ústavný súd uviedol, že rešpektuje zvýšenú mieru autonómie zákonodarcu v prípade realizácie rozpočtovej politiky štátu, a teda aj problematiky daní a odvodov, ktoré sú základným zdrojom príjmov štátneho rozpočtu. Ako už bolo uvedené, napadnuté novely sledujú legitímny cieľ prostriedkami, ktoré sú spôsobilé tento cieľ dosiahnuť. Rovnako ústavný súd nepovažoval prijaté opatrenia za neprimerane zaťažujúce pre vysokopríjmové skupiny, ktorým z tejto ich vyššej miery účasti na zdravotnom a sociálnom poistení plynú zo zákona aj určité výhody. Ústavný súd tak návrhu skupiny poslancov nevyhovel.

VLASTNÍCKE PRÁVO: ÚDRŽBA VODOVODNÝCH PRÍPOJOK OBCAMI (PL. ÚS 5/2022)

V roku 2021 bola schválená novela zákona o verejných vodovodoch, ktorou bola povinnosť udržiavať a opravovať vodovodné prípojky nachádzajúce sa na verejnom priestranstve prenesená z vlastníka vodovodnej prípojky na vlastníka vodovodného potrubia. Túto novelu napadla prezidentka republiky, ktorá namietala porušenie práva vlastníť majetok a práva obcí na samosprávu.

Podľa zákona o verejných vodovodoch môžu byť vlastníkom verejných vodovodov jedine obce, právnické osoby vlastnené obcami alebo ich združenia. Vlastníkom vodovodnej prípojky, ktorá sa nepovažuje za súčasť verejného vodovodu, je osoba, ktorá ju na svoje náklady zriadila.

Napadnutá novela bola počas legislatívneho procesu odôvodnená zabezpečením jednotného prístupu k opravám a údržbám vodovodných prípojok, ktoré sú realizované na verejnom priestranstve, a mala sa uplatňovať najmä v situáciách s nejednoznačnou vlastníckou štruktúrou, napr. pri starých stavbách vodovodných prípojok alebo pri stavbách, ktorých vlastník nie je známy.

Podľa ústavného súdu uvádzaný cieľ zabezpečenia jednotného prístupu k opravám a údržbám vodovodných prípojok nie je legitímny, pretože nebolo preukázané, že by z verejného záujmu na hromadnom zásobovaní obyvateľstva pitnou vodou nevyhnutne vyplývala potreba realizovať jednotný prístup k opravám a údržbe vodovodných prípojok. Dôsledkom neopravenia vodovodnej prípojky by bolo iba to, že vlastník by túto prípojku nemohol používať na odber pitnej vody, avšak zásobovania a odberu pitnej vody u ostatných obyvateľov by sa táto skutočnosť nedotkla. Rovnako ústavný súd považoval za významné, že obce, na ktoré bola táto nová povinnosť prenesená, nedostali žiadnu kompenzáciu nákladov na túto údržbu a opravy, a preto napadnuté ustanovenia označil za rozporné s právom vlastníť majetok a právom na samosprávu.

LEGISLATÍVNY PROCES: SÚDNICTVO (PL. ÚS 13/2020)

Ústavný súd v predchádzajúcom roku vydal dva nálezy v konaní o abstraktnej kontrole ústavnosti právnych predpisov, kde stredobodom argumentácie navrhovateľov nebola obsahová protiústavnosť, ale porušenie pravidiel legislatívneho procesu.

Prvý nález sa týka novelizačného zákona z konca marca 2020, ktorý pomerne eklektickým spôsobom upravoval viacero oblastí práva a ktorý v reakcii na urgentnú situáciu spojenú jednak s na Slovensku čerstvo vypuknutou pandémiou dovedy prakticky neznámeho vírusu COVID-19, ako aj s niektorými naliehavými personálnymi otázkami v súdnictve bol prijatý v skrátrenom legislatívnom konaní.

Viacere novelizované ustanovenia boli skupinou poslancov z radov parlamentnej opozície pred ústavným súdom napadnuté ešte začiatkom apríla 2020. Spomínaný zákon jednak zavádzal do vtedajšieho zákona o elektronických komunikáciách povinnosť pre telekomunikačných operátorov plošne uchovávať vybrané telekomunikačné údaje a tieto na požiadanie poskytnúť úradu verejného zdravotníctva pre účely trasovania nákazy COVID-19. V tomto prípade skupina poslancov namietala najmä neproporcionálny zásah do práva na súkromie, čomu ústavný súd v zásade vyhovel tým, že pozastavil účinnosť časti týchto ustanovení. Krátko nato však boli zákonodarcom tieto suspendované ustanovenia zmenené a ústavný súd v tejto časti zastavil konanie.

Minuloročný nález sa tak týkal výlučne tej časti návrhu, kde sa napádali novelizované ustanovenia v zákonoch z oblasti súdnictva, a to z dôvodu porušenia pravidiel legislatívneho procesu. Napadnuté ustanovenia riešili situáciu spojenú s potrebou upraviť v zákone zastupovanie predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) a odstránili dvojmesačnú lehotu, počas ktorej predseda a členovia súdnej rady ešte ostávali vo funkcii po tom, ako sa vzdali funkcie. Prijatie týchto novelizačných ustanovení bolo odôvodnené vzniknutou situáciou, keď sa predsedníčka a niekoľkí ďalší členovia súdnej rady vzdali funkcie po tom, čo im ministerka spravodlivosti oznámila, že nemajú jej dôveru. Navrhovatelia namietali, že vzdanie sa členstva v súdnej rade ani neobradenie pozícií predsedu a podpredsedu najvyššieho súdu nie sú takými mimoriadnymi okolnosťami, ktoré by odôvodňovali aplikáciu skráteneho legislatívneho konania.

Z komparatívneho hľadiska existujú rôzne stratégie, ako uspokojiť urgentnú potrebu prijať v krátkom čase predpis s právnou silou zákona v reakcii na určitú nepredvídanú udalosť. Viaceré právne poriadky napríklad umožňujú orgánom exekutívy, najčastejšie vláde, prijať nariadenia s mocou zákona, ktoré však musia byť v určitej lehote odobrené parlamentom, inak zaniknú. V Slovenskej republike, podobne ako v niektorých iných štátoch sa preferuje tzv. skrátene legislatívne konanie, ktorého podstata spočíva v tom, že sa počas legislatívneho procesu neuplatnia obmedzujúce leho-

ty, ktoré inak majú za cieľ zabezpečiť dôkladné oboznámenie sa poslancov, parlamentných výborov a verejnosti s návrhom zákona, a tým zaručiť kvalitnú parlamentnú a verejnú diskusiu o danom návrhu. Uplatnenie tejto skrátenej procedúry musí navrhnúť vláda a možno ju použiť iba v prípade, že môže dôjsť k ohrozeniu základných ľudských práv a slobôd alebo bezpečnosti alebo ak hrozia štátu značné hospodárske škody.

Podľa ústavného súdu parlamentná diskusia a ústavná požiadavka, aby zákony vyjadrovali vôľu poslancov, sú navzájom previazané. Obmedzenie diskusie ovplyvňuje tvorbu vôle poslancov. V opačnom smere nepredloženie návrhov riadnym spôsobom alebo obdobné procesné nedostatky vylučujú, resp. obmedzujú diskusiu o týchto návrhoch. Diskusia je jedným zo zmyslov parlamentnej procedúry, a preto by porušenie zákona o rokovacom poriadku mohlo dosiahnuť ústavnú intenzitu napríklad vtedy, ak by bola hrubo alebo úplne obmedzená rozprava, možnosť poslancov, zvlášť menšinových, verejne zaujať stanovisko a vyjadriť sa k návrhu zákona alebo by v celej procedúre bolo množstvo nedostatkov, ktoré by vo výsledku mali rovnaký efekt.

O takú situáciu však v tomto prípade nešlo. Poslanci mali riadnu vedomosť, o akej právnej norme rokujú a hlasujú. Vyplýva to z priebehu diskusie v pléne národnej rady a z rozsahu a zložitosti prerokovanej a prijímanej normy. Napadnuté normy boli riadne predložené, navyše sú textovo stručné, bez pochybností o ich obsahu a zmysle a pri ich prerokovaní nedochádzalo k zložitým hlasovaniam o pozmeňovacích alebo doplnujúcich ustanoveniach. Z priebehu rozpravy v národnej rade vyplýva, že poslanci neboli žiadnym spôsobom ukrátení o možnosť diskutovať o napadnutých normách. Mali možnosť vyjadriť svoj názor, prípadne podať pozmeňovacie návrhy, čo aj využili. Poslanci sa napokon vyjadrovali len ku kombinácii legislatívnej procedúry a výsledku, teda ku skutočnosti, že normy majú príliš náhle riešiť justičné otázky, a nevyjadrovali sa k ich vecnej (obsahovej) stránke. Ústavný súd preto nepovažoval namietané porušenie legislatívneho procesu za také závažné, aby v jeho dôsledku boli narušené ústavné princípy, a tak návrhu nevyhovel.

LEGISLATÍVNY PROCES: RODINNÝ BALÍČEK (PL. ÚS 13/2022)

Druhý zo spomínaných minuloročných náleзов patrí k najvýznamnejším rozhodnutiam ústavného súdu vôbec v tom zmysle, že po prvý raz v histórii ním došlo k zrušeniu zákona iba z dôvodu, že pri jeho prijímaní boli závažným spôsobom porušené pravidlá legislatívneho procesu.

Napadnutá právna úprava takisto prijatá v skrátenom legislatívnom konaní sa týkala v podstate troch oblastí, a to poskytovania príspevku na voľnočasové aktivity detí (verejnosti známy pod názvom „krúžkovné“), daňového bonusu a prídavku na dieťa a príplatku k prídavku na dieťa. Zavádzala systém financovania

voľného času dieťaťa prostredníctvom príspevkov na voľnočasové aktivity dieťaťa, teda aktivity v oblasti vzdelávania, kultúry a športu. Na realizáciu týchto aktivít sa mal poskytovať mesačný príspevok, ktorý bol účelovo viazaný len na úhradu voľnočasových aktivít a poskytoval sa na novozriadené konto dieťaťa. Napadnutá právna úprava tiež zvyšovala tzv. daňový bonus a sumu prídavku a príplatku k prídavku. Išlo o systémové riešenie podpory voľnočasových aktivít detí a podpory rodín s deťmi, nie o jednorazovú a bezprostrednú pomoc v reakcii na určitú nepredvídanú situáciu či okolnosť. Už samotná dôvodová správa naznačuje tzv. revolúciu v oblasti daní, pri ktorej sa stráca deklarovaný priamy súvis s pandemiou COVID-19 či vojenským konfliktom na Ukrajine, pričom navyše tieto zmeny boli vládou avizované už v novembri 2021, teda ešte pred ruskou inváziou na Ukrajine. Okrem toho tieto systémové zmeny mali nadobudnúť účinnosť najskôr až o približne pol roka a najneskôr až takmer dva roky po ich prijatí v národnej rade.

Podľa ústavného súdu už na prvý pohľad nebolo preukázané splnenie podmienok na skrátené legislatívne konanie, a to ohrozenie základných ľudských práv a slobôd alebo bezpečnosti alebo hrozba značných hospodárskych škôd štátu. Táto skutočnosť však sama osebe nebola natoľko závažná, aby postačila na vyslovenie záveru o protiústavnosti napadnutej úpravy. Žiadne takéto intenzívne zásahy však preukázané neboli. Nenastal teda stav, v ktorom by parlamentná opozícia či menšina nemohla nad väčšinou vykonávať dozor a kontrolu, prípadne by bola iným spôsobom vylúčená z parlamentného procesu. Nebolo ani preukázané, že časový rámec prerokovania napadnutého zákona by bol taký krátky či obmedzený, že by už na prvý pohľad vylučoval jeho prediskutovanie.

Podľa ústavy však Slovenská republika chráni dlhodobú udržateľnosť svojho hospodárenia, ktoré sa zakladá na transparentnosti a efektívnosti vynakladania verejných prostriedkov. Na podporu týchto cieľov osobitný ústavný zákon upravuje pravidlá rozpočtovej zodpovednosti, pravidlá rozpočtovej transparentnosti a pôsobnosť Rady pre rozpočtovú zodpovednosť. V tomto prípade podľa ústavného súdu počas legislatívneho procesu došlo k porušeniu ústavnej hodnoty dlhodobej udržateľnosti hospodárenia štátu.

Ústava vyžaduje, aby každý orgán verejnej moci v rozumnej miere zohľadnil relevantné informácie o aktuálnom stave a možnom negatívnom vplyve toho-ktorého opatrenia na dlhodobú udržateľnosť hospodárenia. Ak už má byť prijaté rozhodnutie volených zástupcov o opatrení so zásadným vplyvom na stav verejných financií, ktoré pri hodnotení ekonomickými meradlami naplňa uvedené požiadavky len v nízkej miere alebo vôbec, potom tým minimom, ktoré je podľa ústavy nutné požadovať, je vytvorenie priestoru na poctivú a vyčerpávajúcu diskusiu, ktorá prijatiu rozhodnutia predchádza, primerane zohľadňujúcu stanoviská dotknutých subjektov alebo ich záujmových reprezentantov.

Úlohou ústavného súdu nie je presadzovanie akademických ideálov a nárokov na legislatívny proces. Politický život so sebou prináša aj potrebu politických vyjednávani, koalíčných kompromisov a vzájomných ústupkov. Rokovanie a diskusia o dôležitých otázkach verejného záujmu, medzi ktoré negatívny zásah do dlhodobej udržateľnosti bezpochyby patrí, si však vyžaduje oboznámenie sa aktérov s relevantnými informáciami, ktoré by mohli mať vplyv nielen na rozsah samotnej diskusie, ale v konečnom dôsledku aj na samotný výsledok legislatívneho procesu. Medzi tieto informácie, s ktorými mali mať poslanci možnosť sa oboznámiť, patria aj analýzy a výstupy Rady pre rozpočtovú zodpovednosť.

Podľa Rady pre rozpočtovú zodpovednosť má Slovensko historicky najvyššiu úroveň dlhu, ktorá vysoko prekračuje horný limit dlhu, a tiež stredné až vysoké riziko dlhodobej udržateľnosti verejných financií. Slovenské verejné financie nie sú dlhodobo udržateľné a v rámci krajín Európskej únie patrí Slovensko medzi krajiny s najhorším dlhodobým zdravím verejných financií. Napadnutá právna úprava má podľa nej trvalý negatívny dopad na verejné financie, pretože nie je zabezpečený systémový zdroj jej plného rozpočtového krytia. Už v roku 2023 by podľa informácie Rady pre rozpočtovú zodpovednosť malo z dôvodu prekročenia horného limitu na dlh dôjsť k uplatňovaniu sankcií, ktoré by mali zásadný negatívny vplyv na životnú úroveň obyvateľstva.

Reprezentatívny slobodný mandát poslanca mu priznáva nezávislosť od príkazov fyzických osôb či právnických osôb, orgánov verejnej moci a taktiež od politických strán a hnutí. Ak má mať poslanec možnosť rozhodnúť sa podľa svojho svedomia a presvedčenia, je potrebné, aby si aspoň v minimálnej miere mohol vytvoriť vlastný názor na dôležitú otázku, o akú v tomto prípade s odkazom na ústavou chránenú hodnotu dlhodobej udržateľnosti jednoznačne išlo. V opačnom prípade by totiž hrozilo, že by sa poslanec mohol stať iba pasívnym aktérom celého procesu, čo by vyvolávalo napätie s povahou jeho slobodného mandátu.

Toto opomenutie považoval ústavný súd za natolko závažné, že ho viedlo prvýkrát v histórii k označeniu napadnutého zákona za protiústavný iba z dôvodu závažného porušenia pravidiel legislatívneho procesu pri jeho prijímaní.

PRIAMA DEMOKRACIA: MIESTNE REFERENDUM O ODČLENENÍ ČASTI OBCE (PL. ÚS 8/2020)

Ústavný súd sa v uplynulom roku nezaoberal priamou demokraciou iba v konaní o súlade predmetu referenda, ale rozhodol aj o jednom návrhu namietajúcom protiústavnosť niektorých ustanovení zákona o obecnom zriadení upravujúcich podmienky vyhlásenia miestneho referenda o rozdelení obce.

Podľa napadnutých ustanovení obecne zastupiteľstvo vyhlási miestne referendum o rozdelení obce, ak o to petíciou požiadajú aspoň 30 % oprávnených voličov s trvalým bydliskom v obci. Miestne referendum o rozdelení obce bude platné a záväzné, ak sa hlasovania zúčastní väčšina oprávnených voličov a väčšina platných hlasov sa vysloví za rozdelenie.

Podstata argumentácie navrhovateľov vychádza z práva na územnú samosprávu, pri ktorej výkone majú byť podľa navrhovateľov prioritizované inštitúty priamej demokracie, osobitne miestne referendum. Navrhovatelia považujú platnú právnu úpravu miestneho referenda o rozdelení obce za nefunkčnú, a preto ústavne nekonformnú, keďže fakticky znemožňuje minoritnej časti obyvateľov s trvalým pobytom v tej časti obce, ktorá sa chce od pôvodnej obce odčleniť, rozhodnúť o rozdelení obce vzhľadom na predpokladaný nesúhlas väčšiny obyvateľov obce s trvalým pobytom vo zvyšnej časti pôvodnej obce. Podľa názoru navrhovateľov by bola ústavne konformná taká právna úprava, na základe ktorej by sa miestne referendum o rozdelení obce uskutočňovalo len v odčleňovanej časti obce. Z argumentácie navrhovateľov sa dá vyvodiť, že považujú za súčasť práva na územnú samosprávu právo minoritnej časti obyvateľov obce s trvalým pobytom v tej časti obce, ktorá sa chce od pôvodnej (existujúcej) obce odčleniť, samostatne rozhodnúť o rozdelení tejto obce.

Ústavný súd sa už v minulosti vyjadril, že ústava na úrovni miestnej samosprávy uprednostňuje formy priamej demokracie (zhromaždenia obyvateľov obce, miestne referendum) pred formami demokracie reprezentatívnej (orgány obce). Na úrovni lokálnej samosprávy je možné takúto interpretáciu bez pochybností pripustiť práve kvôli prirodzenej blízkosti vykonávateľov samosprávnej moci a tých, voči ktorým sa táto časť verejnej moci vykonáva. Na druhej strane ústava priznáva právo na samosprávu obciam, nie častiam obcí. Zlúčenie, rozdelenie a zrušenie obcí ponecháva na zákon, tie nijako bližšie neupravuje, rovnako nespomína odčlenenie častí obcí.

Pôvodné znenie zákona o obecnom zriadení z roku 1990 upravovalo povinnosť obecného zastupiteľstva vyhlásiť miestne referendum o rozdelení obce v prípade, že o to petíciou požiadalo 20 % oprávnených voličov v obci. Už novelou z roku 1991 bolo zavedené ustanovenie, podľa ktorého na vyvolanie miestneho referenda o rozdelení obce postačovala petícia podpísaná 20 % oprávnených voličov iba z tej časti obce, o ktorej odčlenenie malo ísť. Hlasovanie takisto prebiehalo iba v tej časti obce, o ktorej odčlenenie išlo, hoci do pôsobnosti obecného zastupiteľstva voleného všetkými na to oprávnenými obyvateľmi obce patrilo skúmať, či sú splnené zákonné podmienky na rozdelenie obce. Táto zmena bola reakciou na predchádzajúce dvadsaťročné obdobie, v ktorom boli bývalé samostatné obce umelo pričlenené k mestám na účely zvýšenia počtu obyvateľov mesta a zníženia počtu správneho aparátu.

Dnes platná úprava je výsledkom novely z roku 2001, keď došlo k návratu k pravidlu, podľa ktorého o rozdelení obce sa hlasuje v referende konajúcom sa v celej obci, nie iba v tej časti, ktorá sa chce oddeliť. Dôvodom tejto zmeny bolo, že v 90. rokoch dochádzalo k narastaniu počtu malých obcí, ktoré by v dôsledku svojej nedostatočnej veľkosti neboli schopné zabezpečiť úlohy pridelené im v roku 2001, a tak by museli čeliť opakujúcemu sa problému nedostatku vlastných zdrojov a boli by odkázané na medziobecnú spoluprácu. Ústavný súd tieto dôvody považoval za legitímne a zároveň považoval desaťročné obdobie od roku 1991 do roku 2001 za dostatočné na nápravu krívd minulosti spočívajúcich v umelom pričleňovaní obcí k mestám. Napadnuté ustanovenia tak považoval za súladné s ústavou a návrhu nevyhovel.

PRÍPUSTNOSŤ PREDMETU REFERENDA

PRIAMA DEMOKRACIA: REFERENDUM O ODVOLANÍ VLÁDY? (PL. ÚS 11/2022)

Preventívna kontrola ústavnej prípustnosti predmetu referenda bola zavedená významnou novelou ústavy z roku 2001. Dovtedy bolo posúdenie, či je daná referendová otázka ústavou dovolená, na prezidentovi republiky. Spornosť predmetu referenda v niektorých prípadoch si však vyžiadala zavedenie možnosti, aby sa k jeho prípustnosti do budúcnosti mohol autoritatívne vyjadriť ústavný súd. Od zavedenia tohto špecifického druhu konania známeho z niektorých európskych štátov však prvá príležitosť pre ústavný súd zaujať stanovisko k referendovej otázke prišla až v roku 2015 a druhá v roku 2021. No už v hneď nasledujúcom roku bol podaný tretí návrh na preskúmanie prípustnosti referenda.

V štátoch, ktoré prekonali dlhé polstoročie totalitných režimov, niekedy klasické demokratické inštitúty známe zo starých demokracií prechádzajú veľmi špecifickým, pozoruhodným vývojom. Tento fenomén neobišiel ani Slovenskú republiku, ktorá zažila ďalší pokus použiť inštitút referenda pre účel odvolania štátneho orgánu. Prvé dva pokusy neboli ani podrobené kontrole zo strany ústavného súdu, pretože kým v prvom prípade z roku 2000, keď sa časť voličov petíciou organizovanou vtedajšou parlamentnou opozíciou domáhala v konečnom dôsledku vyvolania ľudového hlasovania o rozpustení zákonodarného zboru, a teda vyhlásenia predčasných volieb, ešte takýto osobitný druh konania nebol zavedený, v roku 2004 sa v prípade obdobnej petície prezident republiky rozhodol na ústavný súd neobrátiť a ľudové hlasovanie predsa len vyhlásiť. Na rozdiel od niektorých iných štátov totiž v Slovenskej republike nie je preventívny prieskum predmetu referenda povinný, prezident má iba možnosť požiadať ústavný súd o autoritatívne stanovisko. Napokon sa ani jedného z hlasovaní nezúčastnila ústavou požadovaná väčšina oprávnených voličov, a teda ich výsledky boli neplatné.

Tretí pokus o plebiscitnú deformáciu referenda s cieľom dosiahnuť rozpustenie parlamentu a predčasné voľby sa udial v roku 2021 a bol predmetom prieskumu zo strany ústavného súdu, ktorý takúto referendovú otázku vyhlásil v jednom zo svojich najdiskutovanejších nálezov za neprípustnú. Videl v nej rozpor s princípom generality práva a princípom delby moci. Občania v referende totiž vykonávajú zákonodarnú moc, čoho výsledkom je normatívny akt s právnou silou ústavného zákona, pričom túto hranicu výkonu zákonodarnej moci nemôžu prekročiť. Takýto predmet referenda by formálne so silou ústavného zákona v jednom konkrétnom prípade obchádzal ústavou zakotvené pravidlá týkajúce sa tvorby a fungovania národnej rady ako ústavodarného a zákonodarného orgánu, v zmysle ktorých je volebné obdobie národnej rady štvorročné a v súčasnosti ústava dáva iba prezidentovi republiky právomoc národnú radu za presne stanovených podmienok rozpustiť. Takýmto ľudovým hlasovaním by sa teda nezavádzala žiadna právna norma, ako to vyžaduje ústavná úprava referenda v našej ústave, ale v konečnom dôsledku by sa rozhodovalo o odvolaní konkrétneho zloženia národnej rady, teda išlo by nie o normatívny, ale o individuálny akt.

O obdobnú situáciu išlo aj v minuloročnom náleze, avšak s tým rozdielom, že tentoraz sa iniciátori referenda snažili ľudovým hlasovaním donútiť vládu k podaniu demisie. Ústavný súd tak v prevažnej časti nadviazal na svoj nález z roku 2021 a referendovú otázku, či občania súhlasia „s tým, že vláda Slovenskej republiky má bezodkladne podať demisiu“, neprípustil. Taká otázka by z referenda v podstate robila ľudové hlasovanie o odvolaní vlády, čo ústava nepredpokladá, pretože jediné ľudové odvolanie upravuje vo vzťahu k prezidentovi republiky za presne vymedzených podmienok. Referendum má v slovenskom ústavnom poriadku normatívnu povahu, nie povahu individuálneho aktu, a teda nemôže slúžiť na odvolávanie štátnych orgánov alebo funkcionárov. Naopak, ústava v časti upravujúcej skončenie funkčného obdobia vlády nepredpokladá, že by táto mala byť povinná podať demisiu na základe akéhosi príkazu občanov vyjadreného v ľudovom hlasovaní či príkazu iného nositeľa verejnej moci.

Ústavný súd v spomínanom náleze v roku 2021 vyložil, že celoštátnym referendum v podmienkach slovenského ústavného poriadku možno priamo meniť znenie ústavy, čo potvrdil v tomto minuloročnom náleze. Inými slovami, slovenské referendum, pokiaľ je iniciované občanmi, je v podstate ekvivalentom toho, čomu sa v niektorých častiach demokratického sveta hovorí ľudová iniciatíva. Týmto výkladom zároveň dal referendum praktický zmysel, keďže jeho právne účinky sú už autoritatívne vyložené. Občania tak už môžu vedieť, čo sa od úspešného referenda dá očakávať, v dôsledku čoho je možné, že takýchto referendových iniciatív sa bude objavovať postupne viac. Napokon jedno ľudové hlasovanie o priamej zmene ústavy už bolo na základe občianskej petície prezidentkou republiky vyhlásené na 21. január 2023. Je preto možné, že doktrína ústavného súdu o prípustnosti predmetu referenda sa bude v blízkej budúcnosti vyvíjať a obohacovať.

ÚSTAVNÉ SŤAŽNOSTI

TRESTNÉ PRÁVO: DVOJITÉ PRIČÍTANIE VLÁMANIA PRI KRÁDEŽI (III. ÚS 279/2021)

Sťažovateľ bol prvostupňovým súdom aj odvolacím súdom uznaný vinným z viacerých trestných činov krádeže spáchaných vlámaním a bol mu uložený trest odňatia slobody v trvaní siedmich rokov. Pred ústavným súdom však namietal, že sudy nesprávne aplikovali prísnejšiu trestnú sadzbu, v dôsledku čoho sa mu jeho trest javil ako príliš prísny. Ústavný súd jeho argument uznal, napadnuté súdne rozhodnutie zrušil a vec vrátil príslušnému súdu, aby o nej znova konal a rozhodol.

Celý problém má svoj pôvod v legislatívnej technike, ktorú zvolil slovenský zákonodarca, a v jej nesprávnej aplikácii trestnými súdmi. Znak trestného činu krádeže boli v predchádzajúcom Trestnom zákone z roku 1961 definované v jednom konkrétnom paragrafe v osobitnej časti zákona, kde pôvodne v prvom odseku bola definovaná základná, najmenej nebezpečná forma krádeže so základnou trestnou sadzbou a v druhom odseku závažnejšie formy krádeže, za ktoré zákon ukladal prísnejší trest. V súlade s dlhodobou praxou európskych trestných kodifikácií boli znaky týchto závažnejších foriem krádeže (podobne ako aj pri iných trestných činoch) definované na tom mieste v zákone, ktoré upraveno trestný čin krádeže. Paragraf o trestnom čine krádeže bol po roku 1989 viackrát novelizovaný, avšak stále boli všetky znaky závažnejších foriem krádeže definované v tomto paragrafe.

Zmena nastala v roku 2005, keď z dôvodu, že starý Trestný zákon bol jednak prijatý v období totalitnej a založený pôvodne na filozofii nezlučiteľnej s demokratickým právnym štátom a taktiež najmä po roku 1989 mnohokrát novelizovaný, a tým stále menej prehľadný, bol schválený nový, teda aktuálny Trestný zákon. Jeho autori sa rozhodli pre originálne riešenie definovania závažnejších foriem jednotlivých trestných činov. Namiesto dovtedajšej praxe ich definovania v príslušnom paragrafe, ktorý sa danému trestnému činu venuje, sa pokúsili o zjednotenie závažnejších foriem konania a ich všeobecnú definíciu pre všetky trestné činy spoločne. Takto bolo do všeobecnej časti Trestného zákona pridané ustanovenie, ktoré definuje „závažnejší spôsob konania“, kam zákonodarca zaradil aj spáchanie trestného činu vlámaním. Prirodzene, niektoré trestné činy ani objektívne nie je možné spáchať vlámaním (napr. trestný čin ohovárania), tam sa teda tento znak z logiky vecí neuplatní.

Pôvodné znenie paragrafu upravujúceho v aktuálnom Trestnom zákone znaky trestného činu krádeže definovalo základnú, najmenej nebezpečnú formu krádeže v prvých dvoch odsekoch s trestnou sadzbou do dvoch rokov odňatia slobody. V prvom odseku sa vyžadovalo spôsobenie škody vo výške viac ako 266 eur, v druhom odseku sa škoda nedefinovala, namiesto toho sa vyžadovalo spáchanie krádeže vlámaním alebo niektorým z ďalších spôsobov.

V ostatných odsekoch boli definované znaky postupne závažnejších foriem krádeže, pričom napríklad s vyššou spôsobenou škodou bol logicky postupne spojený aj prísnejší trest. Vo štvrtom odseku sa však uvádzalo, že kto spácha trestný čin definovaný v prvom alebo druhom odseku „závažnejším spôsobom konania“, a teda napríklad aj vlámaním, potrestá sa odňatím slobody na tri až desať rokov. Podľa ústavného súdu takto neobvykle vymedzenú zákonnú skutkovú podstatu možno vnímať ako legislatívny nedostatok.

Vlámanie sa ako znak krádeže teda objavovalo dvakrát, a tak krádež spáchanú vlámaním bolo bez ďalšieho možné posúdiť podľa druhého odseku s trestnou sadzbou do dvoch rokov alebo podľa štvrtého odseku s trestnou sadzbou tri až desať rokov. Sudy a dokonca aj najvyšší súd sa nevedeli určité obdobie zjednotiť na správnom výklade. Až najvyšší súd v roku 2011 vydal stanovisko, podľa ktorého sa prísnejšia trestná sadzba uplatní v prípade, ak bola krádežou spáchanou vlámaním spôsobená škoda nad sumu 266 eur. Uvedený výklad viedol k neprimerane vysokým trestom za krádeže spáchané vlámaním aj pri pomerne nízkych hodnotách spôsobenej škody, a teda pri nízkej spoločenskej nebezpečnosti takých krádeží. Keďže sťažovateľ spôsobil svojimi trestnými činmi škodu nad sumu 266 eur, sudy v súlade s týmto výkladom na jeho prípad aplikovali prísnejšiu trestnú sadzbu.

Podľa ústavného súdu je však tento výklad nesprávny. Najvyšší súd aj sudy v predmetnej veci sa riadili starou zásadou, že ak sa na nejaký prípad dajú aplikovať dva rôzne zákony, pričom jeden z nich tento prípad upravuje konkrétnejšie a detailnejšie, neuplatní sa ten, ktorý danú vec upravuje všeobecnejším spôsobom. Túto zásadu však neaplikovali správne, a to z dvoch dôvodov. Zákon totiž zároveň hovorí, že ak je nejaký znak súčasťou definície základnej formy trestného činu, nemôže už byť súčasťou definície jeho závažnejšej formy. A základná forma krádeže bola definovaná v prvých dvoch odsekoch, nie iba v prvom, teda aj krádež spáchaná vlámaním predstavuje bez ďalšieho (napríklad podstatne vyššej škody alebo iných okolností) základnú formu krádeže, kde je maximálny možný trest dva roky odňatia slobody. Materiálne sa tak sudy dopustili dvojitého pričítania skutočnosti, že sťažovateľ spáchal krádeže vlámaním, v dôsledku čoho mu bol uložený nezákonný a neprimerane prísny trest, a tak bolo neprijateľným spôsobom porušené jeho právo na osobnú slobodu.

TRESTNÉ PRÁVO: ZAIŠTENIE MAJETKU PRI HROZBE TRESTU PREPADNUTIA MAJETKU (II. ÚS 480/2021)

Sťažovatelia boli obvinení zo sprenevery veľkého rozsahu v súbehu s falšovaním verejnej listiny. Konkrétne mali v zmysle obvinenia pomocou falošného generálneho plnomocenstva dosiahnuť prevod nehnuteľností vo vlastníctve tretej osoby na prvého sťažovateľa bez vedomia pôvodného vlastníka, za ktorého mal ako (fa-

lošne) splnomocnený zástupca konať druhý sťažovateľ. Keďže ich trestným konaním mala byť spôsobená škoda veľkého rozsahu, zákon vtedy v prípade preukázania viny umožňuje uložiť ako trest prepadnutie celého majetku odsúdeného, ak je taký trest podľa presvedčenia konajúceho súdu primeraný vzhľadom na okolnosti spáchaného trestného činu a pomery páchatela.

Prokurátor z dôvodu hroziaceho uloženia trestu prepadnutia majetku a obavy, že výkon tohto trestu by mohli sťažovatelia scudením svojho majetku zmaríť, vydal príkaz na zaistenie celého majetku oboch sťažovateľov, ktorý potvrdil konajúci súd. Podľa sťažovateľov bolo zaistenie ich majetku neodôvodnené.

Okrem toho boli spomínané nehnuteľnosti vo vlastníctve prvého sťažovateľa v tomto trestnom konaní zaistené aj z dôvodu zabezpečenia prípadného nároku poškodeného na náhradu škody. Poškodený sa navyše domáhal vrátenia nehnuteľností aj žalobou na civilnom súde a ten takisto vydal neodkladné opatrenie, ktorým prvému sťažovateľovi zakázal s predmetnými nehnuteľnosťami nakladať.

Súd existenciu obavy zo zmarenia výkonu trestu odôvodnil tým, že sťažovateľ v čase, keď už musel vedieť o tom, že sa vedie vyšetrovanie vo veci sprenevery, predal jednu zo svojich nehnuteľností. Ústavný súd toto uznal ako dostatočný dôvod preukazujúci dôvodnú obavu zo zmarenia výkonu trestu vo vzťahu k prvému sťažovateľovi, nepovažoval to však za relevantný dôvod v prípade zaistenia majetku druhého sťažovateľa.

Napriek tomu mali uznesenia o zaistení majetku vážne nedostatky. Zaistenie predmetných nehnuteľností z dôvodu možného uloženia trestu prepadnutia majetku je v rozpore s ich zaistením pre účely zabezpečenia nároku poškodeného na náhradu škody či ich zaistením v civilnom konaní o určenie vlastníctva. Okrem toho prokurátor ani súd dostatočne neodôvodnili, ktoré okolnosti spáchaného trestného činu a pomery spoluobvinených v prípade preukázania ich viny odôvodňujú uloženie prepadnutia celého ich majetku ako primerané závažnosti spáchaného trestného činu. Rovnako neboli rešpektované práva manželky druhého sťažovateľa byť účastníčkou konania, keďže tá je bezpodielovou spoluvlastníčkou vecí, ktoré by trest prepadnutia majetku postihol.

Ústavný súd tak uznesenie súdu zrušil a vec mu vrátil, aby o nej znova konal a rozhodol. Ústavný súd pripomenul, že trest prepadnutia majetku zo zákona postihuje prakticky celý majetok odsúdeného a má teda primárne trestajúci a odstrašujúci charakter, z čoho vyplýva, že ako trest musí byť primeraný závažnosti spáchaného trestného činu. Okresný súd bude teda musieť riadne odôvodniť, vzhľadom na aké okolnosti spáchaného trestného činu a ktoré pomery páchatela je dôvodné očakávať, že by v prípade preukázania viny bolo jeho uloženie u oboch spoluobvinených primerané, a teda že by jeho uloženie bolo možné očakávať.

TRESTNÉ PRÁVO: VÝKON EURÓPSKEHO ZATÝKACIEHO ROZKAZU (II. ÚS 290/2021)

Na sťažovateľku boli talianskou prokuratúrou vydané tri európske zatýkacie rozkazy z roku 2020 na dodanie do výkonu trestu založené na troch vykonateľných rozsudkoch súdu v Trevice z rokov 2010, 2014, 2015, ktorými bola odsúdená pre trestný čin únosu a zadržovania maloletého v zahraničí. Uznesením vydaným v roku 2018 talianskou prokuratúrou bol výkon uložených trestov spojený do jedného trojročného trestu odňatia slobody. Krajský súd v Nitre ju vzal do vydávacej väzby, najvyšší súd nevyhovet jej sťažnosti.

Sťažovateľka je matkou maloletého dieťaťa, ktorého otcom je občan Talianskej republiky. Podľa vlastného vyjadrenia podala v minulosti na otca dieťaťa trestné oznámenie pre fyzické napadnutie a vydieranie, keď následne spolu s dieťaťom opustila Taliansku republiku a odcestovala na Slovensko podľa jej vyjadrenia s vedomím otca maloletého dieťaťa. Pokiaľ ide o otázku starostlivosti o maloleté dieťa sťažovateľky, naposledy bol Okresným súdom Topoľčany v roku 2018 zamietnutý návrh otca maloletého dieťaťa na výkon rozhodnutia na odňatie maloletého dieťaťa od matky a jeho odovzdanie do Talianskej republiky s odôvodnením, že exekučný titul (uznesenie o schválení zmiernu medzi sťažovateľkou a otcom dieťaťa, ktorým bol nariadený návrat maloletého dieťaťa na územie Talianskej republiky) je síce vykonateľný, avšak vzhľadom na skutočnosť, že rozhodovanie o predmetnom návrhu trvalo osem rokov, musel všeobecný súd prihliadať na záujem dieťaťa, ktoré bolo preukázateľne so svojím otcom v krátkodobom kontakte naposledy v roku 2010, pričom maloleté dieťaťa má na území Slovenskej republiky vytvorené silné rodinné a sociálne väzby, nerozumie talianskemu jazyku, nepozná prostredie, do ktorého by malo byť odovzdané, a návrat do Talianskej republiky nie je preto v jeho záujme.

Sťažovateľka namietala, že predmetné rozsudky jej nikdy neboli doručené, nebola predvolaná na pojednávania ani upovedomená o termínoch ich konania. Okrem toho namietala nesplnenie podmienky, že predmetné skutky, za ktoré bola v Taliansku odsúdená, musia byť trestným činom aj podľa slovenského práva. Navyše namietala premlčanie výkonu trestu ako obligatórneho dôvodu na odmietnutie vykonania európskeho zatýkacieho rozkazu.

Ústavný súd uznal sťažovateľkine argumenty, napadnuté rozhodnutie zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu, aby o nej znova konal a rozhodol. Podľa ústavného súdu sa slovenské súdy nedostatočne vysporiadali s námietkou nesplnenia podmienky obojstrannej trestnosti a námietkou premlčania výkonu trestu. Vo vzťahu k obojstrannej trestnosti vyčítal talianskou stranou vydaným európskym zatýkacím rozkazom príliš vágny popis skutku, najmä pokiaľ ide o časové súvislosti. V dôsledku toho ne-

bolo možné dôkladne overiť, či predmetné skutky sú trestným činom aj podľa slovenského práva.

Pokiaľ ide o otázku premlčania, všeobecné sudy považovali uznesenie talianskej prokuratúry za úkon smerujúci k výkonu trestu, v dôsledku čoho malo v roku 2018 dôjsť k prerušeniu plynutia päťročnej premlčacej doby. Podľa ústavného súdu slovenské sudy sa riadne vysporiadali s otázkou, či taliansku prokuratúru možno považovať za nezávislý súdny orgán spôsobilý na realizáciu opatrenia smerujúceho k výkonu trestu. Navyše podkladom na vydanie európskych zatýkacích rozkazov nebolo uznesenie prokuratúry o spojení trestov, ale odsudzujúce rozsudky talianskeho súdu. Slovenské sudy sa tak mali vysporiadať aj s otázkou, či aj práve z tohto dôvodu nemá byť otázka premlčania posudzovaná osobitne pre každý z troch talianskych rozsudkov.

TRESTNÉ PRÁVO: NUTNOSŤ PREUKÁZAŤ VŠETKY ZNAKY TRESTNÉHO ČINU (III. ÚS 505/2022)

Tretí senát vyhovel ústavnej sťažnosti sťažovateľky namierenej proti uzneseniu krajského súdu, ktorým tento zamietol jej odvolanie proti rozsudku okresného súdu, ktorý ju odsúdil na päťročný nepodmienečný trest odňatia slobody za účasť na podvode veľkého rozsahu. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti krajskému súdu vyčítala, že nebola preukázaná jej vedomosť o podvodnom konaní ostatných dvoch odsúdených spolupáchateľov, a teda ani jej spolupáchateľstvo. Zároveň však súbežne s ústavnou sťažnosťou proti rozsudku krajského súdu podala aj dovolanie na najvyššom súde.

Účelom ústavnej sťažnosti je zabezpečiť každému ochranu jeho ústavou zaručených základných práv a ľudských práv garantovaných mu medzinárodnými zmluvami. Ústavný súd tak môže skúmať aj skutkové závery súdov v trestnom konaní, no k zrušeniu napadnutého rozhodnutia pristúpi iba vtedy, ak je pochybenie také závažné, že ním došlo k popretiu niektorého základného práva. V tomto prípade bolo úlohou ústavného súdu preskúmať, či sa krajský súd nedopustil pri vykonaní a hodnotení dôkazov takej zjavnej chyby, že jeho záver o vine sťažovateľky sa javí ako extrémne nelogický alebo svojvoľný, a teda ústavne neakceptovateľný.

Konanie v sťažovateľkinej trestnej veci trvá od roku 2008, pričom najprv bola okresným súdom dvakrát v rokoch 2015 a 2017 oslobodená spod obžaloby, pretože nebolo dokázané, že skutok spáchala, no tieto oslobodzujúce rozsudky boli vyššími súdmi zrušené a tretím rozsudkom bola v roku 2021 uznaná vinnou z pokusu obzvlášť závažného zločinu podvodu spolupáchateľstvom a odsúdená na päťročný nepodmienečný trest odňatia slobody.

V predmetnom podvode mali podľa rozhodnutí súdov figurovať tri obchodné spoločnosti. Spolu boli odsúdené tri osoby. Sťažovateľka bola konateľkou jednej z nich, ostatní dvaja odsúdení

vystupovali ako konatelia zvyšných dvoch spoločností. Sťažovateľkina spoločnosť mala mať alebo predstierať záujem o kúpu nehnuteľnosti a sprostredkovaním kúpy mala zmluvne poveriť inú obchodnú spoločnosť. Túto sprostredkovateľskú zmluvu podpísala sťažovateľka, ako aj niektoré ďalšie dokumenty súvisiace so sprostredkovaním. Sprostredkovateľská spoločnosť mala uzavrieť ďalšiu sprostredkovateľskú zmluvu s tretou spoločnosťou, ktorá mala mať alebo predstierať záujem predáť nehnuteľnosť, pričom pre prípad odmietnutia ponuky predávajúcou spoločnosťou bola v zmluve dojednaná zmluvná pokuta v výške viac ako dva milióny eur. Konateľ sprostredkovateľskej spoločnosti mal vyhotoviť na základe záujmu sťažovateľkinej spoločnosti ponuku na uzatvorenie kúpnej zmluvy, ktorú konateľ predávajúcej spoločnosti odmietol. Následne konateľ sprostredkovateľskej spoločnosti súdne vymáhal zmluvnú pokutu od predávajúcej spoločnosti, súd vydal platobný rozkaz a na jeho podklade sa začala exekúcia. Všetky zmluvy a ostatné dokumenty sú datované do roku 2004, podľa rozsudku sú však fiktívne a v skutočnosti vyhotovené v roku 2007, pričom všetci traja odsúdení vrátane sťažovateľky mali konať v zhode s cieľom protiprávne získať finančný benefit na úkor „predávajúcej“ spoločnosti.

Podľa ústavného súdu však nebolo preukázané, že sťažovateľka bola uzročená s tým, že v dôsledku jej úkonu má dôjsť k vymáhaniu zmluvnej pokuty. Nebol vykonaný jediný dôkaz o tom, že sťažovateľka vedela o vzťahoch zvyšných dvoch spoločností, najmä o medzi nimi dojednanej zmluvnej pokute, a preto nemohol byť preukázaný u nej ani tzv. nepriamy úmysel, tzn. jej uzrokovanie s tým, že ku škode veľkého rozsahu z dôvodu uplatnenia zmluvnej pokuty môže dôjsť. Hoci v rozsudku je uvedené, že spolupáchatelia sa podvodného konania mali dopustiť po vzájomnej dohode, táto dohoda vo vzťahu k sťažovateľke nebola preukázaná jediným, či už priamym, alebo nepriamym dôkazom.

V každom trestnom konaní platí prezumpcia neviny. Súd nemôže obžalovaného odsúdiť, pokiaľ dôkazy bez akejkoľvek rozumnej pochybnosti nepreukazujú spáchanie skutku vrátane požadovanej formy zavinenia, pričom v prípade podvodu musí byť dôkazmi preukázaný aspoň nepriamy úmysel. Pokiaľ z odôvodnenia odsudzujúceho rozsudku takéto preukázanie úmyslu presvedčivo nevyplýva, skutkový záver súdu o vine je svojvoľný, a teda ústavne neakceptovateľný, a preto ústavný súd vyslovil porušenie sťažovateľkinho základného práva na osobnú slobodu, základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces, napadnuté uznesenie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil, aby o nej znovu konal a opätovne rozhodol.

TRESTNÉ PRÁVO: PODMIENEČNÉ PREPUSTENIE NA SLOBODU (I. ÚS 36/2022)

Sťažovateľ si odpykával nepodmienečný trest odňatia slobody. Podal si žiadosť o podmiennečné prepustenie z výkonu trestu na slobodu, ktorá však bola okresným súdom aj krajským súdom zamietnutá.

Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie, že všeobecné súdy pri posudzovaní splnenia podmienok na jeho podmiennečné prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody nepripísali dostatočný význam zmenám v jeho správaní, ktoré boli podporené hodnotením jeho osoby ústavom na výkon trestu odňatia slobody, ale svoje rozhodnutia založili takmer výlučne na výpise z jeho registra trestov, teda skutočnostiach, ktoré predchádzali jeho odsúdeniu a nástupu do výkonu trestu. Sťažovateľ tvrdí, že možnosť jeho podmiennečného prepustenia sa v dôsledku záverov okresného súdu a krajského súdu stala iba iluzórnou, keďže ani pozitívne zmeny v jeho správaní nemôžu v zmysle už uvedeného prevážiť závery o jeho „kriminálnej minulosti“, na ktorej už v súčasnosti nemôže nič zmeniť.

Ústavný súd sťažovateľove argumenty uznal, napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil krajskému súdu, aby o nej znova konal a rozhodol. Ústavný súd nespochybnuje, že trestná minulosť je relevantným faktorom pri rozhodovaní o podmiennečnom prepustení odsúdeného. Avšak predpoklad vedenia riadneho života v budúcnosti nemôže byť založený predovšetkým či dokonca výlučne na trestnej minulosti konkrétneho jednotlivca. Je potrebné zohľadniť ďalšie aktuálne poznatky o osobe odsúdeného, stav jeho nápravy i prostredie, v ktorom by sa ocitol po prípadnom podmiennečnom prepustení na slobodu, ako aj zaoberať sa okolnosťami spáchania trestnej činnosti s ohľadom na mieru prekonania subjektívnych príčin tejto trestnej činnosti na strane odsúdeného. Trestnú minulosť nemožno hodnotiť formalisticky – kolkokrát bol jednotlivec odsúdený, kolkokrát vykonával nepodmienečný trest odňatia slobody či kolkokrát porušil podmienky podmiennečného prepustenia. Je potrebné zvážiť, pred akou dlhou dobou a z akých dôvodov došlo k spáchaniu predchádzajúcich trestných činov a či možno od odsúdeného na základe jeho aktuálneho výkonu trestu očakávať, že povedie riadny život.

Posúdenie predpokladu vedenia riadneho života v budúcnosti nemôže predstavovať mechanický odkaz na predchádzajúcu kriminálnu minulosť odsúdeného či „nevyužitie poskytnutej šance“ podmiennečného prepustenia z výkonu trestu. Pokiaľ ide o predchádzajúce odsúdenia jednotlivca, zo strany všeobecného súdu je potrebné zvážiť, pred akou dlhou dobou a z akých dôvodov došlo k spáchaniu predmetnej trestnej činnosti. Pri posúdení predpokladu vedenia riadneho života v budúcnosti je ďalej potrebné zohľadniť aktuálne poznatky o osobe odsúdeného (v tomto smere je významným zdrojom vyjadrenie riaditeľa ústavu na výkon trestu

tu odňatia slobody), stav jeho nápravy i prostredie, v ktorom by sa po prípadnom podmiennečnom prepustení z výkonu trestu ocitol. Ústavný súd ďalej konštatoval, že pri posúdení očakávania, že sťažovateľ v budúcnosti povedie riadny život, bol faktor priaznivého rodinného prostredia sťažovateľa vyhodnotený v podstate v jeho neprospech, a to spôsobom odporujúcim logike. Prípadné zmeny v rodinnom prostredí sťažovateľa v dôsledku plynutia času, ním tvrdý zintenzívnený vzťah s rodinnými príslušníkmi či možná väčšia angažovanosť zo strany rodiny na pomoci sťažovateľovi viesť riadny život neboli žiadnym spôsobom preskúmané.

ŠTATISTICKÉ ÚDAJE

ROZHODOVACEJ ČINNOSTI ÚSTAVNÉHO SÚDU

DORUČENÉ NÁVRHY A SŤAŽNOSTI ZA ROK 2022 2 877

PLENÁRNE NÁVRHY	15
konanie o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ústavy	14
konanie o súlade právnych predpisov podľa čl. 125b ods. 1 ústavy	1
SENÁTNE SŤAŽNOSTI	2 862

ROZHODNUTÉ NÁVRHY A SŤAŽNOSTI ZA ROK 2022 2 995

PLENÁRNE NÁVRHY	19
konanie o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ústavy	18
konanie o súlade právnych predpisov podľa čl. 125b ods. 1 ústavy	1
SENÁTNE SŤAŽNOSTI	2 976

NEROZHODNUTÉ NÁVRHY A SŤAŽNOSTI K 31. 12. 2022 1 010

SÚHRNNÝ PREHLAD ROZHODOVACEJ ČINNOSTI ÚSTAVNÉHO SÚDU

Návrhy a sťažnosti	Plenárne	Senátne	Spolu
Doručené za rok 2022	15	2 862	2 877
Rozhodnuté v roku 2022	19	2 976	2 995
Stav nevybavených návrhov a sťažností k 31. 12. 2022	27	983	1 010

K 31. DECEMBRU 2022 ÚSTAVNÝ SÚD EVIDOVAL NAJSTARŠIE NEVYBAVENÉ PODANIA Z ROKU 2018

PRÍSLUŠNÉ NA
ROZHODNUTIE SENÁTU

1

PRÍSLUŠNÉ NA
ROZHODNUTIE PLÉNA

2

PREHLAD NEVYBAVENÝCH NAJSTARŠÍCH PODANÍ K 31. 12. 2022 (ROKY 2018 – 2022)

Rok	Príslušné na rozhodnutie pléna	Príslušné na rozhodnutie senátu	Nevybavené podania celkom
2018	2	1	3
2019	4	8	12
2020	1	44	45
2021	8	107	115
2022	12	823	835
SPOLU	27	983	1 010

POHLAD ZVONKU

Mgr. VINCENT BUJŇÁK, Ph.D.
Katedra ústavného práva
Univerzita Komenského
Právnická fakulta

FINANČNÁ ÚSTAVA V KONANÍ PRED ÚSTAVNÝM SÚDOM SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Slovenská ústavnoprávna história po roku 1992 obsahuje niekoľko míľnikov, ktoré sú pravidelne vyzdvihované právnou doktrínou. Patria sem okrem iného aj dátumy nadobudnutia účinnosti priamych noviel ústavy, predovšetkým tzv. veľkej novely (ústavný zákon č. 90/2001 Z. z.). Pri tejto priamej novele nebolo otázkou, či ovplyvní rozhodovaciu činnosť ústavného súdu, ale otázkou bolo, do akej miery sa tak stane. Tento predpoklad bol, samozrejme, logický, a to vzhľadom na konkrétne novelizačné body, ktoré zasahovali do siedmej hlavy prvého oddielu našej ústavy. Medzi ústavnoprávne míľniky je však potrebné zaradiť aj také zmeny polylegálneho ústavného textu, ktorých možný významný presah do rozhodovacej činnosti ústavného súdu nebol v čase ich schvaľovania predmetom robustnej parlamentnej diskusie.

Dňa 1. marca 2012 nadobudol účinnosť ústavný zákon č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti (ďalej len „ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti“) schválený ojedinele vysokým konsenzom v podobe súhlasu 146 poslancov zo 147 prítomných. Takto vysoký konsenzus nebol prítomný ani pri schvaľovaní ústavy (podpora 114 poslancov), ani pri schvaľovaní žiadnej z jej nasledujúcich priamych novelizácií (napríklad tzv. veľkú novelu podporilo presne 90 poslancov). Nadobudnutie účinnosti ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti predstavuje prvý pilier toho, čo už samotný ústavný súd nazval finančnou ústavou Slovenska.³ K zavedeniu jej druhého piliera došlo 1. januára 2021, keď nadobudol účinnosť čl. 55a ústavy na základe novelizácie vykonanej ústavným zákonom č. 422/2020 Z. z. Prostredníctvom čl. 55a sa princípy dlhodobej udržateľnosti hospodárenia štátu, ako aj princípy transparentnosti a efektívnosti vynakladania verejných prostriedkov zakotvili do hlavného textu ústavy. Článok 55a sa do ústavného zákona č. 422/2020 Z. z. dostal na základe pozmeňujúceho a doplňujúceho

návrhu, ktorého zdôvodnenie možno pokladať za podstatné v kontexte § 96 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov. Podľa neho sa písomné odôvodnenie schválených zmien a doplnkov považuje za súčasť schváleného návrhu a použije sa pri jeho výklade a uplatňovaní. Pozmeňujúci a doplňujúci návrh bol odôvodnený aj stanoviskom, že štát, ktorého hospodárenie nie je dlhodobou udržateľné, nebude môcť v budúcnosti riadne zabezpečovať predovšetkým ochranu tých základných práv, ktoré sú od verejných financií závislé.⁴ Keďže ochrana základných práv je súdne zabezpečovaná aj cez abstraktnú a konkrétnu formu kontroly ústavnosti, stanovisko zo schváleného návrhu možno pochopiť tiež ako výzvu smerom k ústavnému súdu, aby v osobitných situáciách mohlo dôjsť k ochrane týchto základných správ aj sprostredkovaním, a to práve cez novozavedený čl. 55a.

Nemožno nechať bez povšimnutia ani ďalšiu časť odôvodnenia spomenutého pozmeňujúceho a doplňujúceho návrhu. Dôvodom je možná väzba na odôvodnenie nálezu č. k. PL. ÚS 7/2017 z 31. mája 2017. V časti III.2.1 odôvodnenia nálezu sa nachádza odkaz na článok pochádzajúci zo slovenskej ústavnoprávnej doktríny, pochádzajúci z roku 2011.⁵ Podľa neho musí každý ústavný zákon spĺňať tri pojmové znaky, a to podmienku procedurálnu, podmienku splnomocnenia a podmienku materiálnu. V prípade absencie niektorého z menovaných znakov ide podľa autorky článku o protiústavný ústavný zákon, resp. *quasi* ústavný zákon.⁶ Je pravdou, že ústava v roku 2011 neobsahovala osobitnú blanketu na vydanie ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti. Práve v druhej vete novozavedeného čl. 55a bola takáto osobitná blanketa vytvorená so zreteľným použitím prítomného času a spojenia „ústavný zákon upravuje“ (t. j. odkaz na existujúci ústavný zákon) namiesto alternatívneho „ústavný zákon upraví“. Uvedené napovedá, že ústavodarca vie sledovať v odô-

vodneniach rozhodnutí ústavného súdu aj to, čo by za iných okolností mohli byť vnímané ako „detail“.

FINANČNÁ ÚSTAVA AKO REFERENČNÉ KRITÉRIUM

V ústavnom práve je známa notorieta, že právny predpis nižšieho stupňa právnej sily musí byť v súlade s právnym predpisom vyššieho stupňa právnej sily. Je pomerne prekvapujúce, že prvé desaťročie účinnosti ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti sa žiadny z aktívne legitimovaných subjektov na podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov nerozhodol podporiť svoju argumentáciu aj článkami finančnej ústavy. Do úvahy prichádzal najmä čl. 1 zakotvujúci bohatú formuláciu cieľa ústavnej úpravy, z ktorého vyplýva hneď niekoľko zásad interpretácie a aplikácie celého nasledujúceho obsahu ústavného zákona.⁷ Inou relevantnou časťou mohli byť čl. 6 s tzv. *no bail-out* klauzulou, ako aj s ochrannou klauzulou vo vzťahu k územnej samospráve (ak zákon pri úprave pôsobnosti ustanovuje nové úlohy, štát na ich plnenie súčasne zabezpečí zodpovedajúce finančné prostriedky). Keďže ústavný súd je vo všeobecnosti viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, v jeho rozhodovacej činnosti spred roka 2022 je ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti spomenutý len v rámci *obiter dictum*. Vo veci vedenej pod sp. zn. PL. ÚS 27/2015 (platové pomery sudcov) vyslovil smerom k dlhodobej udržateľnosti finančného hospodárenia Slovenska ako k základnému cieľu sledovanému ústavným zákonom primeraný rešpekt a vo veci vedenej pod sp. zn. PL. ÚS 8/2017 (platové pomery ústavných činiteľov) zase odkázal na hodnotenie Rady pre rozpočtovú zodpovednosť.

Z hľadiska používania finančnej ústavy ako argumentu v konaní pred ústavným súdom možno považovať za prelomový práve rok 2022. Prvým dôkazom na podporu tohto tvrdenia je výrok a odôvodnenie v náleze č. k. PL. ÚS 13/2022

z 13. decembra 2022 (ústavnosť prijatia tzv. prorodinného balíčka). Ústavný súd v tomto náleze vyslovil nesúlad viacerých častí zákona č. 232/2022 Z. z. o financovaní voľného času dieťaťa a o zmene a doplnení niektorých zákonov s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 55a a čl. 1 ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti.

Autor tohto textu považuje za prvé pozitívum citovaného nálezu nadviazanie na predchádzajúcu rozhodovaciu činnosť, v ktorej odmietol názor, že ústava je dokumentom obsahujúcim normatívne irelevantné proklamácie, ktorých význam je určený až ďalšou zákonodarcovou činnosťou. Aj čl. 55a predstavuje priamo aplikovateľnú normu s konkrétnym normatívnym dopadom.⁸ Ústavný súd zároveň ozrejml hmotnoprávny i procesný rozmer hodnoty chránenej cez čl. 55a. Hmotnoprávny rozmer si vyžaduje vyvažovanie tejto hodnoty s inými ústavnými hodnotami v prípade ich vzájomnej kolízie. Hoci čl. 55a nie je normatívne irelevantnou proklamáciou, nemá ani absolútny charakter. Takéto absolútorium by ani nemohlo byť zamýšľaným cieľom racionálneho normotvorcu. Procesný rozmer si pri opatreniach volebných zástupcov so zásadným vplyvom na stav verejných financií, ktoré pri hodnotení ekonomickými meradlami napíňajú uvedené požiadavky len v nízkej miere alebo vôbec, vyžaduje vytvorenie priestoru na poctivú a vyčerpávajúcu diskusiu pred prijatím samotného rozhodnutia. Diskusia má tiež primerane zohľadňovať stanoviská dotknutých subjektov alebo ich záujmových reprezentantov.⁹ V rámci procesného rozmeru bola ďalej ústavným súdom vyzdvihnutá úloha Rady pre rozpočtovú zodpovednosť, ktorej ústavodarca explicitne priznal vlastnosť nezávislosti.¹⁰ Vtiahnutie procesného rozmeru do preskúmvanej veci nepovažuje autor tohto textu za prelomenie predchádzajúcej judikatúry ústavného súdu vo vzťahu k vadám legislatívneho procesu, pretože žiadna predchádzajúca judikatúra k čl. 55a alebo k čl. 1 ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti neexistovala. V ten istý deň, keď ústavný súd rozhodol

vo veci sp. zn. PL. ÚS 13/2022, rozhodol aj v ďalšej veci, ktorá obsahovala argumentáciu finančnou ústavou. Išlo o vec sp. zn. PL. ÚS 5/2022 (prenesenie nákladov na opravy a údržbu vodovodných prípojok). Na prvý pohľad sa môže javiť, že týmto nálezom nedošlo k aplikačnému posilneniu finančnej ústavy, pretože ústavný súd vo výroku nevyslovil nesúlad so označeným čl. 6 ods. 2 ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti, ktorý poskytuje ochranu územnej samospráve. Takéto chápanie odôvodnenia by však nebolo korektné. Ústavný súd totiž síce považoval analýzu napadnutých ustanovení v rámci čl. 6 ods. 2 za nadbytočnú, no jeho relevanciu naznačil v kontexte ďalšieho legislatívneho vývoja.¹¹ Zákonodarcu upozornil, že ak sa opätovne rozhodne regulovať namietanú problematiku spoločenských vzťahov, bude musieť pri prijímaní tomu zodpovedajúcej normatívnej úpravy aj reflektovať skutočnosť, že takýmto alebo obdobným zásahom zároveň rozširuje okruh originálnych kompetencií obcí o povinnosť udržiavať a opravovať vodovodné prípojky, s čím je obligatórne spojené pravidlo vyplývajúce z čl. 6 ods. 2 ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti (ak zákon ustanovuje nové úlohy obci alebo vyššiemu územnému celku, štát na ich plnenie súčasne zabezpečí obci alebo vyššiemu územnému celku zodpovedajúce finančné prostriedky). Znamená to, že pre subjekty verejného práva bude musieť zabezpečiť zodpovedajúce materiálne krytie.¹² Rozhodnutie preto možno považovať za pozitívny posun pri výklade a aplikácii finančnej ústavy.

Ďalšiu príležitosť na ozrejmienie obsahu pravidiel finančnej ústavy bude mať ústavný súd vo veci vedenej pod sp. zn. PL. ÚS 16/2022 (odstraňovanie environmentálnych záťaží). V celom rozsahu prijal na ďalšie konanie návrh, ktorý argumentuje okrem iného aj nesúladosť s čl. 6 ods. 1 až 3 ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti. Podľa návrhu hlavy štátu sa nové povinnosti môžu významne dotknúť hospodárenia územnej samosprávy, s čím má byť spojená akti-

vácia ochranných klauzúl, ktoré ústavná úprava samosprávy poskytujú.

KEĎ SA ÚSTAVNÝ TEXT BERIE VÁŽNE

V nasledujúcom období budú veci, v ktorých sa aktívne legitimované subjekty rozhodnú argumentovať aj časťami finančnej ústavy, pravdepodobne pribúdať s ešte

väčšou frekvenciou. Možno vyzdvihnúť, že ústavný súd v počítačovej rozhodovacej činnosti vyvodil z čl. 55a dôsledky a podporil zmysel a účel častí finančnej ústavy, keďže slubne sa začalo vyvíjať aj chápanie ochrannej klauzuly z čl. 6 ods. 2 ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti. Tento text možno zakončiť názorom právnej doktríny, podľa ktorej bude úlohou ústavného súdu prostredníctvom jeho rozho-

dovacej činnosti hľadať v oblasti nakladania s verejnými financiami bod rovnováhy medzi zachovaním potrebnej miery uváženia volených (politických) predstaviteľov verejnej moci na jednej strane a dodržiavaním a vynucovaním ústavných pravidiel rozpočtovej zodpovednosti na strane druhej.¹³

3 114. bod odôvodnenia nálezu č. k. PL. ÚS 13/2012 z 19. júna 2013.

4 Dostupné na <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=schodze/nrepedn_detail&id=3090>.

5 Je vhodné doplniť, že odkaz bol v odôvodnení obsiahnutý v nadväznosti na princíp generality právnej normy.

6 Pozri BREICHOVÁ LAPČÁKOVÁ, M. Neústavné ústavné zákony? II. časť. In: *Justičná revue*, 2011, č. 2, s. 181 – 192.

7 K podrobnostiam pozri GIBA, M., BUJŇÁK, V. Výkladové problémy ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti. In: *Justičná revue*, 72, 2020, č. 10, s. 1107 – 1142. Použitie čl. 1 ako jedného z argumentov mohlo byť z pohľadu aktívne legitimovaného subjektu relevantným napríklad vo veci vedenej pod sp. zn. PL. ÚS 16/2020 (schvaľovanie tzv. 13. dôchodkov v skrátanom legislatívnom konaní).

8 Pozri 158. bod odôvodnenia nálezu sp. zn. PL. ÚS 13/2022.

9 160. bod odôvodnenia nálezu sp. zn. PL. ÚS 13/2022.

10 K tomu pozri nálezh č. k. PL. ÚS 17/96 z 24. februára 1998: „Ústavodarca nezávislosť prisúdil len určitým orgánom a výslovne to ustanovil v ústave. U orgánov, kde nezávislosť nechce priznať, v ústave ju neuvádza.“

11 57. bod odôvodnenia nálezu sp. zn. PL. ÚS 5/2022.

12 64. bod odôvodnenia nálezu sp. zn. PL. ÚS 5/2022.

13 OROSZ, L., SVÁK, J. a kol. *Ústava Slovenskej republiky. Komentár. Zväzok I. Bratislava : Wolters Kluwer SR s. r. o., 2021, s. 845.*

PROTOKOLÁRNE A MEDZINÁRODNÉ AKTIVITY ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za rok 2022

Ukončenie pandémie COVID-19 malo významný vplyv na rozbehnutie zahraničných aktivít ústavného súdu do tej miery, že rok 2022 bol prekvapivo najaktívnejším rokom v oblasti medzinárodnej spolupráce ústavného súdu napriek tomu, že pandémia začiatkom roka ešte len doznievala. Svedčí o tom uskutočnenie 16 zahraničných služobných ciest, čo je najviac v histórii súdu.

Rok 2022 bol mimoriadne dôležitý aj z hľadiska zavádzania „noviniek“ na poli intranetu a internetu. Z dielne odboru zahraničných vzťahov a protokolu vzišla intranetová platforma IURO, ktorá na jednom mieste kumuluje mnohé dokumenty a informácie pre potreby rozhodovacej činnosti ústavného súdu, ako napr. analýzy, preklady rozsudkov ESLP, stanoviská Benátskej komisie, rozhodnutia iných súdov a podobne. Tiež je priestorom na výmenu informácií medzi jej používateľmi formou fóra o novinkách na ústavno-právnom poli. Autorkou tejto praktickej a efektívnej platformy je Mgr. Andrea Nagyová.

Ďalšou významnou novinkou roku 2022 bolo spustenie sociálnej siete Twitter, a to 1. septembra pri príležitosti 30. výročia ústavy, a tiež obnovenie sociálnej siete Facebook. Každý z týchto komunikačných nástrojov má inú cieľovú skupinu a jemne

odlišný účel, avšak spoločným cieľom oboch je „ľudskou rečou“ priblížiť verejnosti nielen rozhodovacia činnosť súdu, ale aj jeho medzinárodné a iné aktivity, napr. vzdelávacie alebo charitatívne.

Od jari 2022 sa činnosti postupne presúvali z online platformy späť do prezenčnej formy a nanovo sa rozbehli konferencie, protokolárne prijatia a oficiálne stretnutia.

Predseda Ivan Fiačan a riaditeľ odboru súdnych a analytických činností 20. januára absolvovali online stretnutie s **komisárom Európskej komisie pre justíciu Didierom Reyndersom**. Témami boli výklad a aplikácia práva Európskej únie v rozhodovacej činnosti ústavného súdu, prejudiciálne otázky Súdnemu dvoru Európskej únie, bilaterálna spolupráca ústavného súdu s inými ústavnými súdmi v rámci Európskej únie, novela Ústavy Slovenskej republiky a tiež rozhodnutia ústavného súdu týkajúce sa pandémie.

Predseda Ivan Fiačan sa 21. februára zúčastnil na **Konferencii predsedov najvyšších súdov členských štátov Európskej únie v Paríži**, ktorá bola venovaná úlohe sudcov pri upevňovaní právneho štátu v Európe v rámci francúzskeho predsedníctva v Rade Európy. Na konferencii vystúpili Eric Dupont-Moretti,

minister spravodlivosti Francúzskej republiky, Didier Reynders, eurokomisár pre justíciu, Laurent Fabius, predseda Ústavnej rady Francúzskej republiky, Robert Spano, predseda Európskeho súdu pre ľudské práva, a Koen Lenaerts, predseda Súdneho dvora Európskej únie.

Veľvyslanec Francúzskej republiky na Slovensku Pascal Le Deunff a predseda ústavného súdu Ivan Fiačan

V dňoch 18. a 19. marca sa v **hybridnej forme uskutočnilo 130. plenárne zasadnutie Európskej komisie pre demokraciu prostredníctvom práva (Benátskej komisie)**, ktorého sa online zúčastnili aj sudcovia ústavného súdu Jana Baricová a Peter Molnár. **V júni a októbri sa 131. a 132. plenárneho zasadnutia už zúčastnili prezenčnou formou.** Na júnovom zasadnutí vystúpili aj predseda Európskeho súdu pre ľudské práva Robert Spano a eurokomisár pre justíciu Didier Reynders.

Predseda Ivan Fiačan prijal 25. apríla **francúzskeho veľvyslanca na Slovensku Pascala Le Deunffa a atašé pre vedeckú a univerzitnú spoluprácu Yana Pautrata**. Na pracovnom stretnutí sa venovali aktuálnym témam, najmä medzinárodnej činnosti ústavného súdu, súdnej reforme, kontrole ústavnosti v Slovenskej republike a možnostiam spoločnej organizácii justičných workshopov.

Predseda Ivan Fiačan a podpredseda Ľuboš Szigeti 28. apríla **s prezidentkou Slovenskej republiky Zuzanou Čaputovou** diskutovali o pravidlách a procese zmeny Ústavy Slovenskej republiky. Na stretnutí v Kancelárii prezidenta Slovenskej republiky v Košiciach sa venovali aj poslednej novele ústavy vykonanej ústavným zákonom č. 422/2020 Z. z. a jej uplatňovaniu v praxi, ústavným princípom v legislatívnom procese, ako aj aktuálnym otázkam týkajúcim sa justície.

Predseda ústavného súdu sa v rámci oficiálnej delegácie, ktorú viedol predseda Národnej rady Slovenskej republiky Boris Kollár, zúčastnil 30. apríla – 1. mája **vo Vatikáne a v Ríme ďakovnej púte za apoštolskú návštevu pápeža Františka na Slovensku**. Slovenských pútnikov na čele s oficiálnou delegáciou prijal 30. apríla pápež František na osobitnej pápežskej audiencii v priestoroch Auly Pavla VI. vo Vatikáne.

Predseda ústavného súdu Ivan Fiačan a podpredseda ústavného súdu Ľuboš Szigeti sa stretli s prezidentkou Slovenskej republiky Zuzanou Čaputovou
Zdroj: TASR

Podpredseda ústavného súdu sa 5. mája v **Prahe** zúčastnil prvého obnoveného **Zjazdu českých právnikov**, ktorý je považovaný za významné fórum pre diskusiu zástupcov právnických profesií v Českej republike. Téma podujatia bola „Právnicki – zodpovednosť nielen profesijná, ale aj spoločenská a inštitucionálne poistky ich nezávislosti“.

Predseda Ivan Fiačan a podpredseda Ľuboš Szigeti sa na pozvanie prezidentky Slovenskej republiky Zuzany Čaputovej 8. mája v Slovenskej filharmónii zúčastnili na **udelení štátnych vyznamení pri príležitosti 29. výročia vzniku Slovenskej republiky**.

Podpredseda ústavného súdu prijal pozvanie na ústavnoprávnu konferenciu, ktorá sa uskutočnila 21. mája 2022 vo **Sfântu Gheorghe v Rumunsku**. V rámci programu sa aktívni i emeritní sudcovia ústavných súdov zo Slovenska, z Maďarska, zo Srbska a z Rumunska, odborníci z oblasti justície i zástupcovia samosprávy venovali témam ako vízia národností, modely demokratickej samosprávy, rozdiely v ústavnoprávnej judikatúre okolitých štátov a pod. Podpredseda vystúpil s príspevkom „Právna úprava postavenia národnostných menšín v Ústave Slovenskej republiky a v rozhodnutiach Ústavného súdu Slovenskej republiky“.

Predseda Ivan Fiačan sa 25. mája **online zúčastnil na stretnutí Kruhu predsedov týkajúceho sa organizácie XIX. kongresu Konferencie európskych ústavných súdov**.

Predseda a podpredseda ústavného súdu sa 30. mája v sídle súdu v Košiciach stretli s **predsedom Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky Pavlom Naďom a podpredsedom Mariánom Trenčanom**. Spoločne diskutovali o rozhodovacej činnosti oboch súdnych inštitúcií, o vzájomných kontaktoch a spolupráci, ako aj o aktuálnej situácii v súdnictve na Slovensku.

Sudkyňa ústavného súdu Jana Baricová sa 10. júna v zastúpení predsedu Ivana Fiačana zúčastnila na **slávnostnom podujatí pri príležitosti 20. výročia vzniku Súdnej rady Slovenskej republiky** v Primaciálnom paláci.

Predseda ústavného súdu sa 15. júna v sídle súdu v Košiciach stretol s **predsedom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky Jánom Šikutom a podpredsedníčkou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky Andreou Moravčíkovou**. Stretnutia sa zúčastnili aj predseda trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky František Mozner a tiež sudcovia Ústavného súdu Slovenskej republiky Libor Duľa, Martin Vernarský a Robert Šorl. Diskusia sa týkala najmä rozhodovacej činnosti oboch súdnych inštitúcií.

Predseda Ivan Fiačan a sudcovia Jana Baricová, Peter Molnár a Robert Šorl 15. júna vystúpili na **konferencii Košické dni súkromného práva IV.**, ktorú organizovala Právnická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach v spolupráci s občianskym združením Košické dni súkromného práva. Podujatia sa zúčastnili aj sudcovia Ladislav Duditš a Miroslav Duriš.

Ústavný súd Slovenskej republiky 17. júla navštívili účastníci Letnej školy medzinárodného práva Ivana Krna. Osemnásť študenti právnych disciplín zo Slovenskej republiky a dvaja lektori v pojednávacej miestnosti ústavného súdu diskutovali s predsedom Ivanom Fiačanom o postavení a právomociach ústavného súdu, ako aj vzťahu vnútroštátneho práva a medzinárodných zmlúv a návštevu zakončili prehliadkou jeho priestorov.

Predseda ústavného súdu sa 16. augusta zúčastnil **pohrebu kardinála Jozefa Tomka v Dóme svätej Alžbety v Košiciach**. Pohrebu sa zúčastnili najvyšší ústavní činitelia a cirkevní hod-

Predseda ústavného súdu Ivan Fiačan sa zúčastnil ďakovnej púte vo Vatikáne
Zdroj: Národná rada Slovenskej republiky

Podpredseda ústavného súdu Ľuboš Szigeti na prvom obnovenom Zjazde českých právníkov

Sudca Miloš Maďar na gala večeri Slovenskej advokátskej komory

Podpredseda ústavného súdu Ľuboš Szigeti na ústavnoprávnej konferencii v Rumunsku

Zľava: Marián Trenčan, podpredseda Najvyššieho správneho súdu SR, Pavol Nad', predseda Najvyššieho správneho súdu SR, Ivan Fiačan, predseda Ústavného súdu SR, Ľuboš Szigeti, podpredseda Ústavného súdu SR

nostári vrátane prezidentky Zuzany Čaputovej, predsedu vlády Eduarda Hegera a predsedu Národnej rady Slovenskej republiky Borisa Kollára.

Predseda Ivan Fiačan sa 1. septembra zúčastnil na **slávnostnom zasadnutí Národnej rady Slovenskej republiky pri príležitosti 30. výročia Ústavy Slovenskej republiky**. Slávnostné zasadnutie sa konalo v Sále Ústavy, v ktorej presne pred 30 rokmi vo večerných hodinách prijali poslanci vtedajšej Slovenskej národnej rady znenie ústavy. Po zasadnutí predseda Národnej rady Slovenskej republiky Boris Kollár odovzdal šiestim laureátom štátnu cenu Jozefa Miloslava Hurbana.

Predseda ústavného súdu sa 12. a 13. septembra 2022 zúčastnil na ôsmom ročníku **medzinárodnej vedeckej konferencie „Bratislavské právnické fórum 2022“** organizovanej Právnickou fakultou Univerzity Komenského v Bratislave. Podujatie bolo súčasťou osláv 100. výročia založenia Univerzity Komenského v Bratislave, Právnickej fakulty a ústrednou témou bol „*Právny štát a akadémia vo víchroch 100 rokov*“.

Sudcovia ústavného súdu Ladislav Duditš a Miloš Maďar sa 15. – 16. septembra 2022 zúčastnili **medzinárodnej konferencie venovanej 100. výročiu Ústavy Lotyšskej republiky a 25. výročiu Ústavného súdu Lotyšskej republiky v Rige**. V rámci programu sa diskutovalo na tému „*Udržateľnosť ako ústavná hodnota: budúce výzvy*“. Podujatia sa zúčastnila aj predsedníčka Benátskej komisie Claire Bazy-Malaurie.

Ústavný súd Slovenskej republiky v spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach organizoval 28. a 29. septembra 2022 medzinárodnú vedeckú konferenciu

„Ústava Slovenskej republiky ako normatívny základ demokratického a právneho štátu (30. rokov Ústavy Slovenskej republiky) – XI. ústavné dni“. Počas dvoch dní účastníci konferencie prezentovali príspevky v 6 tematických blokoch a diskutovali o zrode, premenách a perspektívach Ústavy Slovenskej republiky, ako aj o Ústave Slovenskej republiky v právno-aplikačnej praxi. Podujatia sa zúčastnil minister spravodlivosti Slovenskej republiky Viliam Karas, predseda Najvyššieho súdu Slovenskej republiky Ján Šikuta, predseda Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky Pavol Naď, sudkyňa Európskeho súdu pre ľudské práva Alena Poláčková, sudca Súdneho dvora Európskej únie Miroslav Gavalec, ako aj sudcovia a emeritní sudcovia ústavného súdu, odborníci v oblasti právnych disciplín a akademickí pracovníci.

V dňoch 4. – 7. októbra sa JUDr. Mária Siegfriedová, riaditeľka odboru zahraničných vzťahov a protokolu, zúčastnila **5. kongresu Svetovej konferencie ústavného súdnictva v Indonézii**, ktorú spoluorganizovala Benátska komisia. Témou bolo „*Ústavné súdnictvo a mier*“. Podujatia sa pôvodne mali zúčastniť aj predseda Ivan Fiačan a sudkyňa Jana Baricová, ale pre chorobu bola tesne pred odletom ich cesta zrušená.

Ústavný súd 4. októbra navštívili **sudcovia a prokurátori z krajín Európskej únie, ktorí v rámci výmenného pobytu organizovaného Európskou justičnou vzdelávacou sieťou** spoznávali právny a súdny systém Slovenskej republiky. V sídle ústavného súdu v Košiciach hostí sprevádzal sudca ústavného súdu Ladislav Duditš. Pracovné stretnutie prebehlo v neformálnom duchu diskusie o právomociach a rozhodovacej činnosti ústavného súdu.

Dňa 7. októbra 2022 v **Bruseli prebehla Konferencia predsedov ústavných súdov členských štátov Európskej únie**, na ktorej

Predseda ústavného súdu Ivan Fiačan na medzinárodnej vedeckej konferencii „Bratislavské právnické fórum 2022“

*Predseda ústavného súdu
Ivan Fiačan na menovaní nových
členov vlády Slovenskej republiky*

*Sudcovia ústavného súdu
Ladislav Dudíť a Miloš Maďar
na medzinárodnej konferencii
venovanej 100. výročiu Ústavy
Lotyšskej republiky a 25. výročiu
Ústavného súdu Lotyšskej republiky*

*Medzinárodná vedecká
konferencia
„XI. ústavné dni“*

predsedu Ivana Fiačana zastupoval sudca ústavného súdu Ladislav Duditš. Účastníci diskutovali o podiele ústavných súdov na ochrane právneho štátu v Európskej únii a bilaterálnych a multilaterálnych vzťahoch medzi ústavnými súdmi členských štátov Európskej únie. Konferencia sa konala pod záštitou európskeho komisára pre justíciu Didiera Reyndersa za účasti predsedu Súdneho dvora Európskej únie Koena Lenaerts a predsedu Európskeho súdu pre ľudské práva Roberta Spana.

Podpredseda Luboš Szigeti sa 11. októbra 2022 zúčastnil na pracovnom stretnutí v **Budapešti pri príležitosti 800. výročia Zlatej buly Ondreja II.** V rámci programu sa stretol s predsedom Ústavného súdu Maďarskej republiky Tamásom Sulyokom a kolegami sudcami ústavných súdov Maďarska, Českej republiky a Rumunska a navštívil aj Maďarský národný archív, kde si prezrel historické ústavné dokumenty.

Sudkyňa Jana Baricová sa 25. októbra 2022 zúčastnila **medzinárodnej konferencie vo Vilniuse venovanej 100. výročiu Ústavy Litvy z roku 1922 a 30. výročiu Ústavy Litovskej republiky z roku 1992.** Zastupovala na nej nielen ústavný súd, ale aj Európsku komisiu pre demokraciu prostredníctvom práva (Benátsku komisiu). Hlavná téma konferencie bola „*Od národnej ústavy k nadnárodnému konštitucionalizmu*“ a v rámci nej sudkyňa vystúpila s príspevkom „*Nadnárodný rozmer národných ústav*“. Na konferencii vystúpili aj predseda Súdneho dvora Európskej únie Koen Lenaerts, predsedníčka Benátskej komisie Claire Bazy-Malaurie, predseda rakúskeho ústavného súdu Christoph Grabenwarter a predseda Spolkového ústavného súdu Nemecka Stephan Harbarth.

V dňoch 9. a 10. novembra sa liaison officeri ústavného súdu Tomáš Plško a Andrea Nagyová z **odboru zahraničných vzťahov a protokolu** na ústavnom súde v **Budapešti zúčastnili work-**

shopu k spusteniu Európskej ústavnej komunikačnej siete (ECCN). Cieľom projektu je vytvorenie databázy najdôležitejších rozhodnutí zapojených súdov a vzájomné zdieľanie judikatúry k jednotlivým ústavným otázkam v anglickom jazyku.

Predseda ústavného súdu v sídle ústavného súdu v Košiciach prijal 15. novembra novovymenovaného **veľvyslanca Spojených štátov amerických na Slovensku Gautama Ranu.** Venovali sa postaveniu a kompetenciám ústavného súdu a jeho víziám do budúcnosti v oblasti medzinárodných vzťahov, komunikácii spoločensky a mediálne sledovaných rozhodnutí ústavného súdu vo vzťahu k verejnosti a možnostiam budúcej spolupráce pri organizovaní justičných workshopov.

Predseda Ivan Fiačan sa na pozvanie predsedu Ústavného súdu Českej republiky Pavla Rychetského spolu s predsedom Ústavného súdu Rakúskej republiky Christophom Grabenwarterom 21. novembra zúčastnil na **trilaterálnom pracovnom stretnutí v Brne.** Predsedovia všetkých troch ústavných súdov diskutovali o rozhodovacej činnosti, ako aj o aktuálnych témach týkajúcich sa súdnictva v strednej Európe.

Predseda Ivan Fiačan sa 4. až 6. decembra 2022 zúčastnil **oslavy 70. výročia Súdneho dvora Európskej únie v Luxemburgu,** v rámci ktorej sa uskutočnilo fórum sudcov na tému „*Spravodlivosť v dosahu občana*“. Vystúpili na ňom aj predseda Súdneho dvora Európskej únie Koen Lenaerts, predseda Spolkového ústavného súdu Nemecka Stephan Habarth, podpredsedníčka Európskej komisie Vera Jourová, minister spravodlivosti Českej republiky Pavel Blažek. Súčasťou podujatia bola prezentácia filmu mapujúceho 70. výročie vzniku Súdneho dvora Európskej únie. Najvýznamnejším hosťom podujatia bol luxemburský korunný princ Guillaume.

Sudcovia a prokurátori z krajín EÚ v rámci výmenného programu „Európska justičná vzdelávacia sieť“, medzi nimi sudca ústavného súdu Ladislav Duditš

Konferencia s ústavnými súdmi členských krajín EÚ, ktorú organizoval eurokomisár pre justíciu, Didier Reynders. Sudca ústavného súdu Ladislav Duditš je na fotografii prvý sprava v hornom rade.

Sudkyňa ústavného súdu Jana Baricová sa zúčastnila medzinárodnej konferencie v Litve pri príležitosti 100. výročie ústavy z roku 1922 a 30. výročie Ústavy Litovskej republiky z roku 1992

Predseda ústavného súdu Ivan Fiačan prijal veľvyslanca Spojených štátov amerických na Slovensku, Gautama Ranu

Trilaterálne stretnutie predsedov ústavných súdov Slovenska, Česka a Rakúska.

Zľava:

Ivan Fiačan, predseda Ústavného súdu Slovenskej republiky, Pavel Rychetský, predseda Ústavného súdu Českej republiky, Christoph Grabenwarter, predseda Ústavného súdu Rakúska

Podpredseda ústavného súdu Ľuboš Szigeti sa zúčastnil konferencie na Štátnej univerzite verejných služieb v Budapešti

Fórum sudcov pre predsedov najvyšších súdnych orgánov členských štátov EÚ pri príležitosti 70. výročia Súdneho dvora Európske únie.

Zľava:

Ján Šíkuta, predseda Najvyššieho súdu SR, Beatrix Ricziová, sudkyňa Všeobecného súdu EÚ, Ivan Fiačan, predseda Ústavného súdu SR, Marián Trenčan, podpredseda Najvyššieho správneho súdu SR, Juraj Schwarcz, sudca Všeobecného súdu EÚ

AKTIVITY ÚSTAVNÉHO SÚDU

24. január	online	Predseda ústavného súdu sa stretol s komisárom Európskej komisie pre justíciu Didierom Reyndersom.
20. – 22. február	Paríž	Predseda ústavného súdu sa zúčastnil na Konferencii predsedov najvyšších súdov členských štátov Európskej únie.
25. apríl	Košice	Predseda ústavného súdu prijal francúzskeho veľvyslanca na Slovensku Pascala Le Deunffa.
28. apríl	Košice	Predseda a podpredseda ústavného súdu sa stretli s prezidentkou Slovenskej republiky Zuzanou Čaputovou.
29. apríl – 1. máj	Vatikán	Predseda ústavného súdu sa zúčastnil ďakovnej púte vo Vatikáne.
5. máj	Praha	Podpredseda ústavného súdu sa zúčastnil prvého obnoveného Zjazdu českých právnikov.
8. máj	Bratislava	Predseda a podpredseda ústavného súdu sa zúčastnili slávnostnej ceremónie udeľovania štátnych vyznamenaní v budove Slovenskej filharmónie v Bratislave.
13. máj	Trnava	Sudca ústavného súdu Miloš Maďar sa zúčastnil galavečera Slovenskej advokátskej komory.
20. máj	Sfântu Gheorghe	Podpredseda ústavného súdu sa zúčastnil na ústavnoprávnej konferencii v Rumunsku.
24. máj	Košice	Predseda a podpredseda ústavného súdu sa stretli s prezidentom Slovenskej republiky Rudolfom Schusterom.
25. máj	online	Predseda ústavného súdu sa zúčastnil na online stretnutí Kruhu predsedov Konferencie európskych ústavných súdov.
30. máj	Košice	Predseda a podpredseda ústavného súdu prijali predsedu Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky Pavla Naďa a podpredsedu Mariána Trenčana.
17. – 18. jún	Benátky	131. plenárneho zasadnutia Benátskej komisie sa zúčastnili sudcovia ústavného súdu Jana Baricová a Peter Molnár.
17. júl	Košice	Ústavný súd navštívili účastníci Letnej školy medzinárodného práva.
16. august	Košice	Predseda ústavného súdu sa zúčastnil pohrebu kardinála Jozefa Tomka.
1. september	Bratislava	Predseda ústavného súdu sa zúčastnil na slávnostnom zasadnutí Národnej rady Slovenskej republiky pri príležitosti 30. výročia prijatia Ústavy Slovenskej republiky.

12. september	Bratislava	Predseda ústavného súdu sa zúčastnil na medzinárodnej vedeckej konferencii „Bratislavské právnické fórum 2022“.
13. september	Bratislava	Predseda ústavného súdu sa zúčastnil menovania členov vlády Slovenskej republiky.
15. – 16. september	Riga	Sudcovia ústavného súdu Ladislav Duditš a Miloš Maďar sa zúčastnili medzinárodnej konferencie venovanej 100. výročiu Ústavy Lotyšskej republiky a 25. výročiu Ústavného súdu Lotyšskej republiky.
28. september	Košice	Medzinárodná vedecká konferencia „Ústava Slovenskej republiky ako normatívny základ demokratického a právneho štátu (30 rokov Ústavy Slovenskej republiky) – XI. ústavné dni“.
4. október	Košice	Ústavný súd navštívili sudcovia a prokurátori z krajín Európskej únie v rámci výmenného programu „Európska justičná vzdelávacia sieť“.
4. – 7. október	Bali	Riaditeľka odboru zahraničných vzťahov a protokolu Mária Siegfriedová zastupovala ústavný súd na 5. kongrese Svetovej konferencie ústavného súdnictva.
7. október	Brusel	Sudca ústavného súdu Ladislav Duditš sa zúčastnil konferencie s ústavnými súdmi členských krajín Európskej únie, ktorú organizoval eurokomisár pre justíciu Didier Reynders.
11. október	Budapešť	Podpredseda ústavného súdu bol na pracovnom stretnutí v Budapešti pri príležitosti 800. výročia Zlatej buly Ondreja II.
20. – 22. október	Benátky	132. plenárneho zasadnutia Benátskej komisie sa zúčastnili sudcovia ústavného súdu Jana Baricová a Peter Molnár.
25. október	Vilnius	Sudkyňa ústavného súdu Jana Baricová sa zúčastnila medzinárodnej konferencie pri príležitosti 100. výročia Ústavy Litvy z roku 1922 a 30. výročia Ústavy Litovskej republiky z roku 1992.
9. – 10. november	Budapešť	Zamestnanci Kancelárie ústavného súdu Slovenskej republiky Tomáš Pliško a Andrea Nagyová sa zúčastnili workshopu k spusteniu Európskej ústavnej komunikačnej siete (ECCN).
15. november	Košice	Predseda ústavného súdu prijal veľvyslanca Spojených štátov amerických na Slovensku Gautama Ranu.
21. november	Brno	Predseda ústavného súdu Ivan Fiačan sa zúčastnil na trilaterálnom pracovnom stretnutí s predsedom Ústavného súdu Českej republiky Pavlom Rychetským a predsedom Ústavného súdu Rakúskej republiky Christophom Grabenwarterom.
25. november	Budapešť	Podpredseda ústavného súdu sa zúčastnil konferencie na Národnej univerzite verejných služieb v Budapešti.
4. – 6. december	Luxemburg	Predseda ústavného súdu sa zúčastnil Fóra sudcov pre predsedov najvyšších súdnych orgánov členských štátov Európskej únie pri príležitosti 70. výročia Súdneho dvora Európskej únie.

POSKYTOVANIE INFORMÁCIÍ A VZŤAH K MÉDIÁM

Komunikácia Ústavného súdu Slovenskej republiky vo vzťahu k širokej verejnosti a k médiám má svoje špecifiká, ktoré vyplývajú z osobitného postavenia ústavného súdu v systéme súdnictva. Ústavný súd sa ako ochranca ústavnosti a ochranca ľudských práv a slobôd vyjadruje najmä prostredníctvom svojich rozhodnutí.

POSKYTOVANIE INFORMÁCIÍ

Adresátmi informácií poskytovaných ústavným súdom a Kanceláriou Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „kancelária ústavného súdu“) sú laická aj odborná verejnosť, občania Slovenskej republiky, ako aj cudzí štátni príslušníci. Všetky základné a aktuálne informácie o činnosti ústavného súdu a jeho kancelárie (rozhodnutia, tlačové správy, oznamy atď.) sú uvedené na webovom sídle ústavného súdu.

Na Ústavný súd Slovenskej republiky sa so svojimi návrhmi a sťažnosťami obracajú oprávnené subjekty, právnické osoby a fyzické osoby domáhajúce sa ochrany svojich práv a slobôd. **K najsledovanejším patria najmä rozhodnutia ústavného súdu a ich odôvodnenia**, ktoré sú významné nielen pre účastníkov konaní a ich právnych zástupcov, ale aj pre ďalšie rozhodnutia všeobecných súdov a mnohé z nich poskytujú doplňujúci výklad ústavy a dôležité usmernenia pre zákonodarcov. Všetky právoplatné rozhodnutia za rok 2022 ústavný súd v súlade s § 70 ods. 2 zákona o ústavnom súde zverejnil do 15 dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti na webovom sídle ústavného súdu v časti „Vyhľadávanie podaní a rozhodnutí – Vyhľadávanie rozhodnutí“.

Vybrané plenárne a senátne rozhodnutia ústavného súdu atraktívne najmä pre odbornú verejnosť sú každoročne a pravidelne zverejňované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky. Zverejnenie tejto odbornej prehľadovej publikácie za rok 2022 je naplánované na prvý polrok roka 2023.

Ďalším zdrojom informácií pre širokú verejnosť sú tlačové správy. Záujemcov o rozhodovacia činnosť informujú o aktuálnych rozhodnutiach ústavného súdu bezprostredne po zasadnutí pléna ústavného súdu, resp. o rozhodnutiach prijatých v senátoch ústavného súdu spravidla do 5 pracovných dní. V roku 2022 bolo na webovom sídle ústavného súdu v časti „Aktuálne informácie“ zverejnených **21 tzv. plenárnych tlačových správ. Z toho bolo 7 rozšírených tlačových správ:**

1. k rozhodnutiu vo veci tzv. balíčka pomoci z 13. decembra 2022;
2. k rozhodnutiu vo veci predmetu referenda z 26. októbra 2022;
3. k rozhodnutiu vo veci zjednotenia rozhodovacej praxe v prospech ochrany práv spotrebiteľov z 19. septembra 2022;
4. k rozhodnutiu vo veci obmedzenia kompetencie ústavného súdu rozhodovať o súlade ústavných zákonov s ústavou z 25. mája 2022;
5. k rozhodnutiu vo veci odobratia nezaslúžených benefitov predstaviteľom komunistického režimu z 2. marca 2022;
6. k rozhodnutiu vo veci napadnutého ustanovenia zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov týkajúceho sa vykonávacieho opatrenia (vyhlášky) Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „ÚVZ SR“) v súvislosti s ochorením COVID-19 zo 16. februára 2022;
7. k rozhodnutiu vo veci týkajúcej sa novelizácie zákona o sociálnom poistení, resp. zákona o zdravotnom poistení z 2. februára 2022. Zverejnená bola aj tlačová správa k zaujímavému plenárnemu rozhodnutiu týkajúcemu sa zjednotenia rozhodovacej praxe ústavného súdu v prospech ochrany práv spotrebiteľov (sp. zn. PLz. ÚS 1/2022).

K často sledovaným patria aj tzv. senátne tlačové správy. **V roku 2022 bolo na webovom sídle ústavného súdu v časti „Médiá“ zverejnených 173 senátnych tlačových správ.** Z toho 10 tlačových správ sa týkalo zaujímavých senátnych rozhodnutí, ktoré začal ústavný súd zverejňovať v júli 2022. Predmetné tlačové správy – zaujímavé senátne rozhodnutia – sa týkali 1. kontroly korešpondencie po-

čas trvania kolúznei väzby a po jej skončení (IV. ÚS 219/2022); 2. nálezu ústavného súdu k podmienkam nariadenia neodkladného opatrenia (III. ÚS 458/2022); 3. porušenia práv sťažovateľa, ktorý bol 63 dní nezákonne zaistený a už 5 rokov sa domáha náhrady nemajetkovej ujmy (III. ÚS 486/2022); 4. podania dovolania, resp. ústavnej sťažnosti proti rozsudku odvolacieho súdu (III. ÚS 505/2022); 5. dovolania proti rozhodnutiam vydaným v konaniach o výkon rozhodnutia vo veciach maloletých, ktorými sa konanie o výkon rozhodnutia končí, ktoré je prípustné podľa § 420 Civilného sporového poriadku, ako aj podľa § 421 Civilného sporového poriadku (IV. ÚS 540/2022); 6. absencie podpisu druhého konateľa na procesnom úkone [odpore proti platobnému rozkazu (II. ÚS 350/2021)]; 7. rozhodovania o organizačnej zmene, ktoré nie je rozhodnutím o obchodnom vedení spoločnosti (IV. ÚS 512/2020); 8. nálezu ústavného súdu k prípustnosti dovolania v civilnom sporovom konaní (III. ÚS 405/2021); 9. rozhodnutia ústavného súdu v prospech sťažovateľa, keďže súdne preskúmanie rozhodnutia, ktoré musí byť administratívnym orgánom vydané v zákonnej lehote niekoľkých dní, trvá viac ako 5 rokov (II. ÚS 518/2021); 10. rozhodnutia ústavného súdu v prospech sťažovateľa, ktorý namietal porušenie práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života a od detí bol izolovaný 13 rokov (I. ÚS 414/2021). Tlačové správy s označením zaujímavé senátne rozhodnutia slúžia výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti ústavného súdu a nenahrádzajú rozhodnutia ústavného súdu. Plné znenie rozhodnutí vrátane odôvodnenia si každý záujemca môže vyhľadať na webovom sídle ústavného súdu v časti „Vyhľadávanie podaní a rozhodnutí – Vyhľadávanie rozhodnutí“ po vložení predmetnej spisovej značky do príslušného poľa.

Tlačové správy, ktoré v pravidelných časových intervaloch sledujú vybrané štatistické ukazovatele týkajúce sa rozhodovacej činnosti ústavného súdu, ako napr. nápad návrhov a sťažností,

počty vybavených a nevybavených vecí, prípadne výšku primeraného finančného zadostučinenia priznaného sťažovateľom nálezmi ústavného súdu v ústavných sťažnostiach, **boli v roku 2022 zverejnené v počte 13** v sekcii „Médiá“.

V súlade s programom vedenia ústavného súdu a sudcov ústavného súdu boli pripravované a zverejňované aj tlačové správy, ktoré monitorovali aktivity predsedu, podpredsedu a jednotlivých sudcov ústavného súdu mimo rozhodovacej činnosti ústavného súdu. Šlo najmä o významné udalosti, oficiálne návštevy, pracovné stretnutia a účasť na rozličných slávnostných a odborných podujatiach doma i v zahraničí. **V roku 2022 bolo vydaných 36 tlačových správ k spomínaným udalostiam protokolárneho charakteru.**

Z uvedeného vyplýva, že v roku 2022 bolo na webovom sídle ústavného súdu zverejnených 243 tlačových správ, teda o 21 tlačových správ viac ako v roku 2021.

Okrem návrhov a sťažností sa verejnosť na ústavný súd obracia aj so žiadosťami o informácie v rozsahu vymedzenom zákonom č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov. V roku 2022 bolo príslušným organizačným útvarom kancelárie ústavného súdu vybavených 226 predmetných žiadostí, pričom viaceré z nich si pre svoju náročnosť vyžadovali dôkladnú odbornú prípravu v špecifických oblastiach práva, dôslednú odbornú analýzu, spoluprácu viacerých organizačných útvarov kancelárie a väčší časový priestor na vybavenie.

Okrem uvedených žiadostí podľa zákona o slobode informácií bolo vybavených 1 023 iných podaní, ktoré neboli ani žiadosťami podľa už uvedeného zákona, ani sťažnosťami podľa zákona č. 9/2010 Z. z. o sťažnostiach v znení neskorších predpisov (v roku 2022 bolo vybavených 6 sťažností podľa tohto zákona). Dané podania zahŕňajú informovanie účastníkov konaní,

zúčastnených osôb a ich právnych zástupcov, komunikáciu so súdmi, s orgánmi činnými v trestnom konaní, kancelármi Centra právnej pomoci, správnymi orgánmi atď. a rôzne iné podania.

V súlade s § 5 zákona o slobode informácií boli na webovom sídle ústavného súdu (www.ustavnysud.sk) v časti „Vyhľadávanie podaní a rozhodnutí – Vyhľadávanie povinne zverejňovaných podaní“ zverejnené doručené návrhy na začatie konania podľa čl. 125 až čl. 126 a čl. 127a až čl. 129 Ústavy Slovenskej republiky.

VZŤAH K MÉDIÁM

Zástupcovia médií prejavujú pri komunikácii s ústavným súdom najväčší záujem o jeho rozhodovacie činnosť. Ústavný súd informuje verejnosť vrátane médií o rozhodnutiach prijatých na zasadnutiach pléna ústavného súdu, a to bezprostredne po ich prijatí formou tlačových správ zverejňovaných na svojom webovom sídle. Ako už bolo uvedené, viaceré z nich boli spracované do podoby rozšírených tlačových správ s cieľom priblížiť rozhodnutia ústavného súdu laickej verejnosti. O zaujímavých senátnych rozhodnutiach ústavný súd informuje verejnosť vrátane médií od júla 2022 formou samostatných tlačových správ zverejňovaných na hlavnej stránke svojho webového sídla. Predmetné tlačové správy (plenárne a zaujímavé senátne rozhodnutia) sú pravidelne (spravidla po zasadnutí senátov na ďalší týždeň v pondelok) zverejňované na webovom sídle ústavného súdu v časti „Médiá“ a médiá sú o tom informované. Podrobnosti o počte zverejnených tlačových správ sú uvedené v texte „Poskytovanie informácií“.

V roku 2022 Ústavný súd Slovenskej republiky informoval médiá o svojich rozhodnutiach v konaniach o súlade právnych predpisov týkajúcich sa zákona o sociálnom poistení a zákona o zdravotnom poistení; zákona o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia; zákona o vysokých školách; zákona o Súdnej rade Slovenskej republiky a zákona o súdoch;

zákona o Národnej diaľničnej spoločnosti; ústavného zákona, ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky; Správneho súdneho poriadku; zákona o verejných vodovodoch a kanalizáciách. V nadväznosti na zmenu legislatívy ústavný súd zastavil konania pred ústavným súdom o súlade právnych predpisov týkajúcich sa zákona o potravinách; vyhlášky ÚVZ SR č. 258/2021 V. v., ktorou sa nariaďujú opatrenia pri ohrození verejného zdravia k obmedzeniam hromadných podujatí, a vyhlášky ÚVZ SR č. 259/2021 V. v., ktorou sa nariaďujú opatrenia pri ohrození verejného zdravia k obmedzeniam prevádzok; vyhlášky ÚVZ SR č. 231/2021 V. v., ktorou sa nariaďujú opatrenia pri ohrození verejného zdravia ku karanténnym povinnostiam osôb po vstupe na územie Slovenskej republiky, a vyhlášky ÚVZ SR č. 226/2021 V. v., ktorou sa nariaďujú opatrenia pri ohrození verejného zdravia ku karanténnym povinnostiam osôb po vstupe na územie Slovenskej republiky. Ústavný súd Slovenskej republiky tiež rozhodol aj o návrhoch na pozastavenie účinnosti zákona o odobrátí nezaslúžených benefitov predstaviteľom komunistického režimu; časti zákona o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách; časti zákona o štátnej službe; ústavného zákona č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov, a zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva a zákona o niektorých opatreniach na úseku environmentálnej záťaže.

K mediálne a spoločensky najsledovanejším rozhodnutiam pléna ústavného súdu Slovenskej republiky patrilo rozhodnutie o návrhu prezidentky Slovenskej republiky na začatie konania o súlade predmetu referenda, v ktorom ústavný súd vyslovil nesúlad jednej referendovej otázky s Ústavou Slovenskej republiky, **a tiež rozhodnutie týkajúce sa zákona o financovaní voľného času dieťaťa, tzv. „prorodinného balíčka pomoci“**, kde všetky napadnuté ustanovenia boli vyhlásené za rozporné s ústavou

v dôsledku neústavnosti legislatívneho procesu predchádzajúceho ich prijatiu. Ústavný súd Slovenskej republiky o **daňných rozhodnutiach informoval prostredníctvom tlačového brífingu (26. októbra 2022) a verejného vyhlásenia rozhodnutia v prítomnosti zástupcov médií (13. decembra 2022).**

Ústavný súd Slovenskej republiky začal v roku 2022 so streamovaním prostredníctvom svojho facebookového účtu. Po prvýkrát bol streamovaný už spomínaný tlačový brífing týkajúci sa rozhodnutia ústavného súdu vo veci referenda (26. októbra 2022), úvodná časť verejného zasadnutia pléna ústavného súdu vo veci tzv. „balíčka pomoci“ (9. novembra 2022) a rovnako aj verejné vyhlásenie meritórného rozhodnutia v danej veci (13. decembra 2022). Streamovanie sa stretlo s dobrými ohlasmi najmä zo strany novinárov. Ústavný súd plánuje využívať tento komunikačný nástroj na informovanie verejnosti vrátane médií o svojich rozhodnutiach i v budúcnosti.

Okrem rozhodnutí ústavného súdu prijatých na zasadnutiach pléna a senátov ústavného súdu je zo strany médií veľký záujem aj o štatistické prehľady týkajúce sa rozhodovacej činnosti ústavného súdu. V súlade s doterajšou praxou boli v roku 2022 zverejnené i štatistické prehľady nápadu, vybavených a nevybavených vecí v pléne i senátoch ústavného súdu a zároveň prehľady rozhodnutí, v ktorých ústavný súd konštatoval porušenie práv sťažovateľov a priznal im finančné zadostučinenie. Mediám boli zasielané aj tlačové správy monitorujúce medzinárodné, protokolárne a iné aktivity vedenia a sudcov ústavného súdu, ktoré sa tiež pravidelne zverejňujú na webovom sídle ústavného súdu.

Ústavný súd Slovenskej republiky a jeho rozhodovacia činnosť boli v médiách spomínané spolu 2 937-krát, z toho na webových portáloch 2 583-krát, v denníkoch 156-krát, v TV 92-krát (najčastejšie v TA3, RTVS Jednotka a TV Markíza), v rádiách 28-krát (najčastejšie v Rádiu Slovensko)

a v magazínoch 78-krát. Predseda Ústavného súdu Slovenskej republiky Ivan Fiačan bol spomínaný spolu 412-krát, z toho na webových portáloch 278-krát, v denníkoch 51-krát, v TV 54-krát (najmä v TA3, TV Markíza a RTVS Jednotka), v rádiách 19-krát (Rádio Slovensko: 11-krát), v magazínoch 10-krát. Sudovia ústavného súdu (vrátane predsedu ústavného súdu) boli v médiách menovite spomínaní spolu 711-krát (z toho na webových portáloch 506-krát, v denníkoch 98-krát a v TV 65-krát).

Styk ústavného súdu s verejnosťou a médiami je upravený v Spravovacom a rokovacom poriadku Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „spravovací a rokovací poriadok“). Podľa § 8 ods. 1 spravovacieho a rokovacieho poriadku styk s verejnosťou a médiami sa realizuje najmä:

- a) poskytovaním informácií podľa zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov a zákona č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (tlačový zákon) v znení neskorších predpisov,
- b) zverejňovaním informácií na webovom sídle ústavného súdu,
- c) účasťou verejnosti a médií na ústnych pojednaniach, ak sú verejnosti prístupné. Pre styk s verejnosťou je na ústavnom súde určený osobitný organizačný útvar kancelárie ústavného súdu – odbor tlačový a informačný.

Styk s médiami zabezpečuje na ústavnom súde hovorca ústavného súdu, inak predseda ústavného súdu, predseda príslušného senátu alebo ním poverený sudca, spravidla sudca spravodajca (§ 8 ods. 2 spravovacieho a rokovacieho poriadku). Hovorkyňa Ústavného súdu Slovenskej republiky komunikuje s médiami operatívne (telefonicky i mailom) a odpovede na ich otázky im zasiela promptne (spravidla do 6 h, najneskôr do 24 h, resp. v rámci dohodnutého termínu). Mediá sú o aktivitách ústavného súdu, ktoré sú prístupné pre verejnosť (napr. verejné

pojednávania, verejné vyhlásenia rozhodnutí a pod.), ako aj o ich streamovaní informované v dostatočnom predstihu a v priebehu roka 2022 im boli zasielané všetky tlačové správy zo zasadnutí pléna ústavného súdu, ako aj ostatné tlačové správy zverejňované na hlavnej stránke webového sídla ústavného súdu v časti „Aktuálne informácie“.

DEŇ OTVORENÝCH DVERÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY 2022

Deň otvorených dverí Ústavného súdu Slovenskej republiky sa v roku 2022 konal vo virtuálnej podobe. Zameraný bol na súťaže pre žiakov a študentov s cieľom atraktívniť témy týkajúce sa justície, uplatňovania a vymožiteľnosti práva a spravodlivosti, ochrany ľudských práv a slobôd, ktoré čoraz naliehavejšie rezonujú v spoločenských a odborných debatách na rozličných fórach.

Novinkou oproti minulému roku bola

literárna súťaž pre študentov univerzít a vysokých škôl s názvom „**Ústava – základný zákon štátu**“, ktorou sme si pripomenuli 30. výročie prijatia Ústavy Slovenskej republiky. Mladí ľudia z celého Slovenska prejavili záujem, preukázali vedomosti, kritické uvažovanie a vyjadrili vlastné názory na tému „*Ústava – základný zákon štátu*“. Vo svojich prácach uplatnili historizujúci pohľad na kreovanie textu Ústavy Slovenskej republiky a tiež odborný a miestami i úsmevný pohľad na jeho novelizácie inšpirujúcim spôsobom. Výhercovia danej súťaže boli pozvaní na ústavný súd spolu so svojimi pedagógmi, stretli sa s predsedom ústavného súdu Ivanom Fiačanom a v spoločných rozhovoroch sa venovali zaujímavým a spoločensky sledovaným rozhodnutiam ústavného súdu.

Súčasťou virtuálneho dňa otvorených dní boli už tradične aj organizácia a vyhodnotenie literárnej súťaže a výtvarnej súťaže pre žiakov základných a študentov stredných škôl. Literárne práce na tému „**Právo a spravodlivosť – predpoklady**

fungujúcej spoločnosti“ a výtvarné práce na tému „**Sen o spravodlivosti**“ prezentovali vnímanie a názory mladých ľudí na predmetné témy a ponúkli ich vlastnú interpretáciu s veľkou dávkou kreativity.

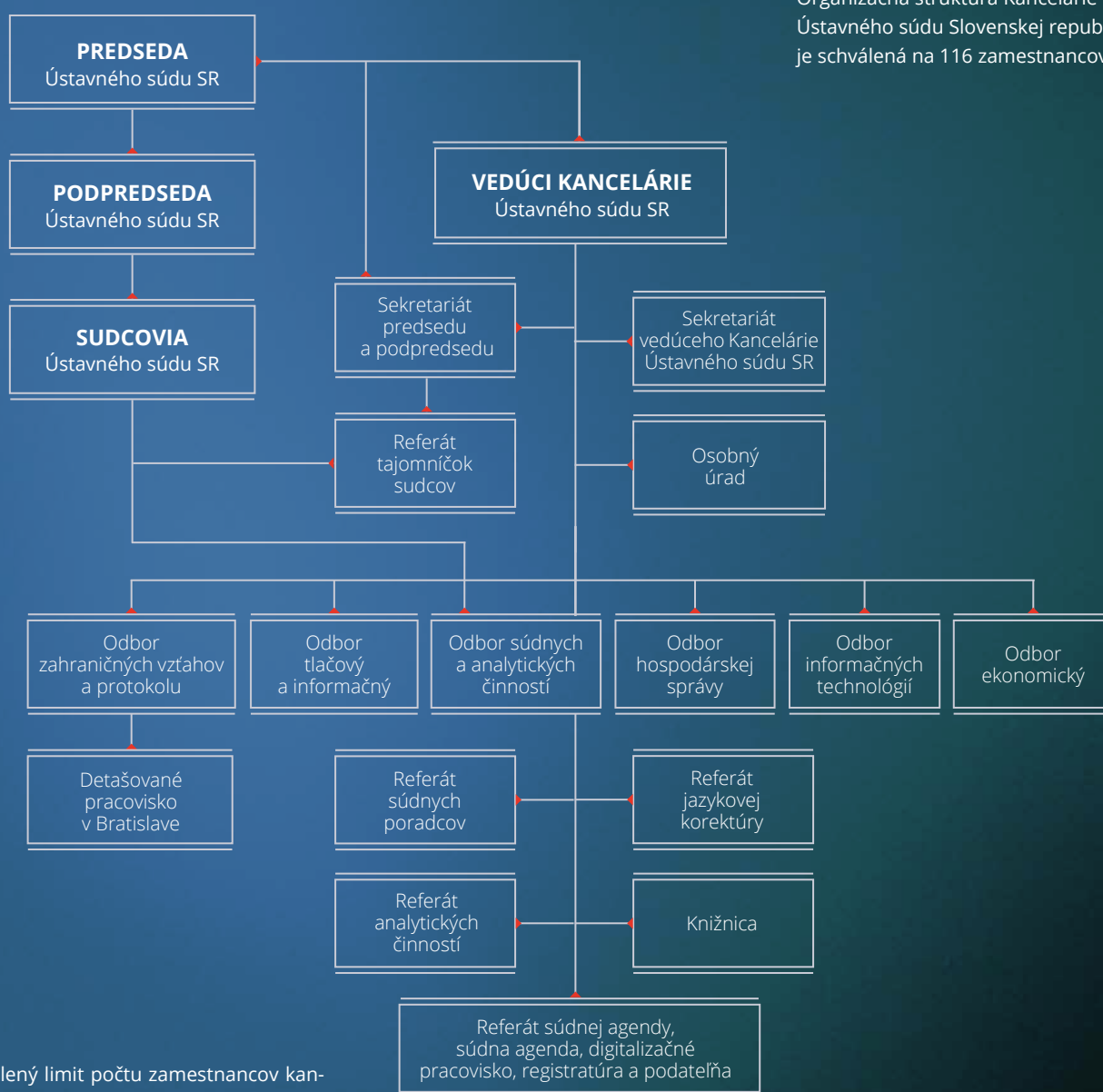
Informácie o dni otvorených dverí boli prezentované na webovom sídle aj facebookovej stránke ústavného súdu. Informácie o súťažiach promovanych na facebookovom účte ústavného súdu si v roku 2022 prezrelo v priemere viac ako 20 000 záujemcov. **Do súťaží vyhlásených v roku 2022 sa zapojilo vyše 200 súťažiacich zo všetkých kútov Slovenska.** Svedčí to o záujme mladých ľudí vyjadrovať sa k aktuálnym spoločenským témam a veciam verejným a vypovedá to o húževnatosti pedagógov, ktorí mladých ľudí oboznamujú s možnosťami využitia ich tvorivého potenciálu a inšpirujú ich. Po troch rokoch (2020 – 2022), keď sa Deň otvorených dverí Ústavného súdu Slovenskej republiky organizoval vo virtuálnej podobe, plánuje ústavný súd v roku 2023 otvoriť svoje brány verejnosti v prezenčnej forme.

ORGANIZÁCIA KANCELÁRIE ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ORGANIZAČNÁ ŠTRUKTÚRA

Organizačná štruktúra Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky je schválená na 116 zamestnancov.¹⁴

Schválený limit počtu zamestnancov kancelárie ústavného súdu na rok 2022 v počte 129 osôb (13 sudcov ústavného súdu, 14 zamestnaneckých miest na výkon práce vo verejnom záujme a 102 štátnozamestnaneckých miest) nebol prekročený.

¹⁴ Z toho 102 štátnych zamestnancov a 14 zamestnancov vo výkone práce vo verejnom záujme.

VZDELÁVANIE

Kancelária ústavného súdu v kalendárnom roku 2022 umožnila štátnym zamestnancom účasť na všetkých druhoch kompetenčného vzdelávania celkovo v počte približne 80 vzdelávacích aktivít. Štátni zamestnanci sa zúčastňovali na vzdelávacích aktivitách organizovaných poskytovateľmi vzdelávania štátnych zamestnancov. Školenia boli zameriavané najmä na pracovné právo, mentoring, manažérske a komunikačné zručnosti, GDPR, whistleblowing, elektronizáciu štátnej služby a kybernetickú bezpečnosť.

Štátni zamestnanci sa zúčastnili aj na školeniach realizovaných **Justičnou akadémiou Slovenskej republiky**, napr. európsky zátykáci rozkaz, súdy ako aktéri kultúrnej vojny, súdna argumentácia, hmotnoprávne a procesnoprávne súvislosti dedenia, vybrané problémy vecných bremien, ako aj tréma, work life balance a iné.

Zároveň bolo organizované už tretie online vzdelávacie podujatie v spolupráci **s občianskym združením Občan, demokracia a zodpovednosť** zamerané na antidiskriminačné spory v konaniach pred súdmi Slovenskej republiky so zameraním na aplikáciu zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov s osobitným dôrazom na konania pred súdmi Slovenskej republiky.

STÁŽOVÁ KLINIKA

Stážová klinika je študijný predmet, ktorý tvorí súčasť denného študijného programu právnickej fakulty ako výberový predmet zabezpečovaný pracoviskom právnych kliník. Výber študentov uskutočňuje právnická fakulta na základe motivačného listu, osobného pohovoru s prihliadnutím na študijný prospech uchádzača.

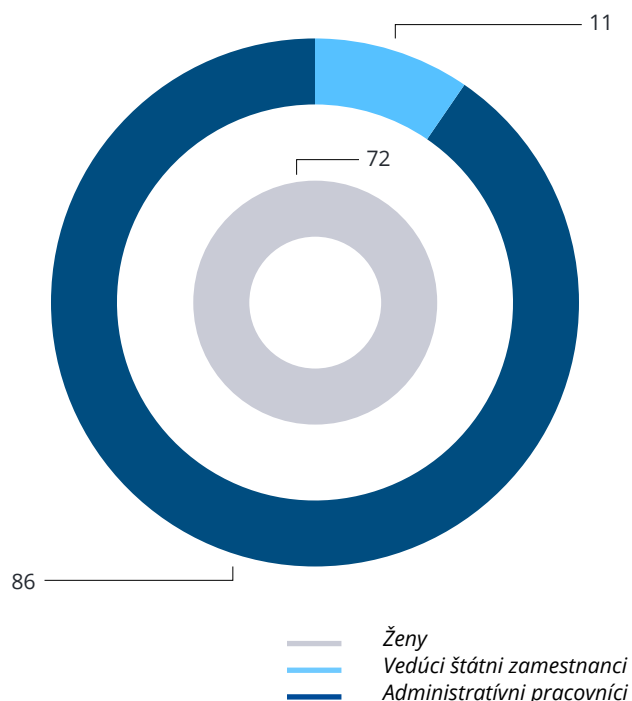
Cieľom stážovej kliniky je prepojenie teoretických poznatkov nadobudnutých štúdiom s praxou a praktická príprava študentov na budúce právnické povolanie. Stáž má študentovi umožniť získanie praktických skúseností a poznatkov o každodennej právnickej práci a osvedčenie teoretických znalostí v praxi.

Kancelária Ústavného súdu Slovenskej republiky má uzatvorenú zmluvu o zabezpečení stáže s Právnickou fakultou Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a Právnickou fakultou Univerzity Komenského v Bratislave. Odborne sa týmto stážistom venujú súdni poradcovia JUDr. Ján Štiavnický, PhD., a Mgr. Tomáš Majerník, ktorí koordinujú činnosť stážistov a dohliadajú na plnenie im zverených úloh.

ÚDAJE O ŠTÁTNYCH ZAMESTNANCOCH K 31. 12. 2022

**SKUTOČNÝ POČET
ŠTÁTNYCH
ZAMESTNANCOV**

97 z toho:

**POČET NEOBSADENÝCH
ŠTÁTNOZAMESTNANECKÝCH
MIEST**

4

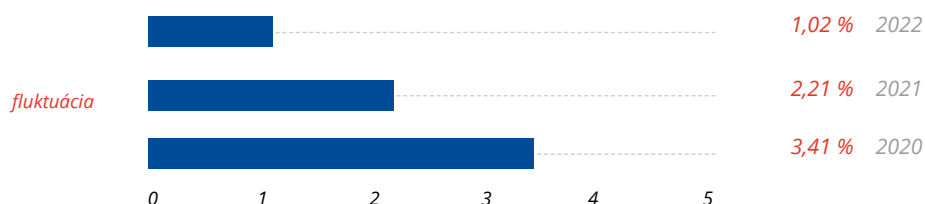
**POČET NOVOPRIJATÝCH
ŠTÁTNYCH ZAMESTNANCOV,
KTORÍ VSTÚPILI DO ŠTÁTNEJ
SLUŽBY**

4

**POČET PRIJATÝCH ABSOLVENTOV
ÚSPEŠNÝCH V HROMADNÝCH
VÝBEROVÝCH KONANIACH**

0

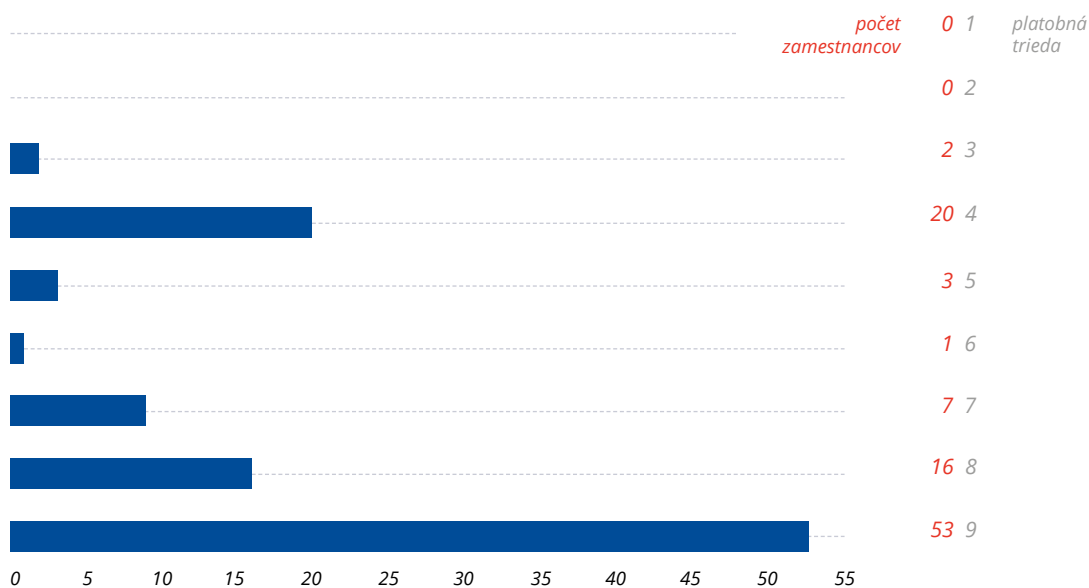
FLUKTUÁCIA V DANOM ROKU V %

UKONČENIE ŠTÁTNOZAMESTNANECKÉHO POMERU V ROKU 2022

CELKOVÝ POČET UKONČENÍ **1** Z TOHO DOHODA **1**

POČET ŠTÁTNYCH ZAMESTNANCOV V JEDNOTLIVÝCH PLATOVÝCH TRIEDACH K 31. 12. 2022

SPOLU **102**
ZAMESTNANCOV

VYKONÁVANIE PRÁCE Z DOMÁCNOSTI

V PODMIENKACH KANCELÁRIE ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Vykonávanie práce z domu alebo inak „homeoffice“ nebolo do vypuknutia pandémie koronavírusu v kancelárii ústavného súdu bežnou praxou. Kancelária ústavného súdu v súlade s uzavretou podnikovou kolektívnou zmluvou umožňovala výkon práce z domu svojim zamestnancom len na nevyhnutný čas, a to v prípade vzniku mimoriadnych okolností (najmä vážne zdravotné alebo sociálne dôvody) na strane zamestnanca, ktoré musel zamestnanec vo svojej žiadosti o prácu z domu aj náležite odôvodniť.

Zavedenie „nového benefitu“ zo strany služobných úradov zamestnávajúcich prevažne štátnych zamestnancov, ktorý by umožňoval príležitostný výkon práce z domu, sa v čase pred pandemiou koronavírusu považoval skôr za nereálny, a to najmä z dôvodu nedostatočnej legislatívnej úpravy takéhoto benefitu pre štátnych zamestnancov, ale aj pre nedostatočnosť technických riešení a materiálnych nástrojov na jej efektívnu realizáciu. Okrem toho sa v tom čase vo všeobecnosti výkon tzv. „homeoffice“, ktorý bol využívaný skôr v súkromnej sfére (najmä v IT firmách), považoval za niečo ako „voľný deň“ a zamestnávateľia sa mu chceli radšej vyhnúť z obavy zníženia efektivity práce svojich zamestnancov.

Po prepuknutí pandémie koronavírusu boli zo strany Ústredného krízového štábu Slovenskej republiky prijaté mimoriadne reštriktívne opatrenia vyplývajúce z vyhlásenia mimoriadneho stavu a

účinné od 16. marca 2020 (ďalej len „mimoriadna situácia“), na ktoré muselo vedenie Ústavného súdu Slovenskej republiky a vedenie kancelárie ústavného súdu (ďalej len „vedenie ústavného súdu“) promptne reagovať. Bolo nevyhnutné zabezpečiť zdraviu bezpečné pracovné prostredie, resp. výrazným spôsobom znížiť počet zamestnancov kancelárie ústavného súdu v priestoroch zamestnávateľa, ich zhromažďovanie sa v uzavretom priestore, čím by sa zároveň aj znížilo riziko možnej nákazy zamestnancov kancelárie ústavného súdu. Vedenie ústavného súdu sa preto začalo zamýšľať aj nad inou formou efektívneho výkonu štátnych zamestnancov, ako je výkon práce v priestoroch zamestnávateľa.

Na základe už uvedeného pristúpilo vedenie ústavného súdu k akémusi prvému „náznaku“ výkonu práce z domu, a to k prijatiu pokynu pre zamestnancov kancelárie ústavného súdu, ktorý s ohľadom na vyhlásenie mimoriadnej situácie rozdelil zamestnancov na skupiny, a to na základe toho, či charakter ich práce:

- a) umožňuje vykonávať prácu aspoň v obmedzenom režime z ich domácnosti, pričom týmto zamestnancom bol umožnený tzv. „obmedzený výkon práce“, čo znamenalo, že do priestorov kancelárie ústavného súdu chodili len v nevyhnutnom prípade (potreba práce s informačným systémom, potreba tlače dokumentov atď...);
- b) neumožňuje vykonávať prácu ani v obmedzenom režime z ich domácnosti, pričom jej nevykonanie by ohrozovalo rozhodovaciu činnosť Ústavného súdu Slovenskej republiky alebo prevádzkový chod kancelárie ústavného súdu. Týmto zamestnancom boli vytvorené podmienky na nerušený a nezávadný výkon práce v priestoroch zamestnávateľa.

Toto opatrenie, ako aj mnoho ďalších čiastkových opatrení prijímaných v čase pandémie na úrovni vedenia ústavného súdu mali primárne za účel ochrániť zamestnancov pred nákazou, avšak s odstupom času možno povedať, že boli pevným základom na zistenie, že výkon práce z domu (aj vo verejnej sfére) nie je nemožný a dokonca pri dobre nastavenom systéme nie je ani menej efektívny alebo ohrozujúci pracovnú morálku zamestnanca.

K postupnému kreovaniu podmienok na výkon práce z domu prispevali najmä množiace sa odporúčania a nariadenia zo strany štátu pre zamestnávateľov, aby v prípade, ak povaha (charakter) práce ich zamestnancov umožňuje výkon práce z domu, ju svojim zamestnancom povoľovali čo najčastejšie.

Prelomovým bolo v tomto ohľade prijatie novely Zákonníka práce (zákona č. 66/2020 Z. z.), ktorá nadobudla účinnosť 4. apríla 2020. Touto novelou sa okrem iného do Zákonníka práce doplnil aj § 250b ods. 2, ktorý znel takto:

- (2) Počas účinnosti opatrenia na predchádzanie vzniku a šíreniu prenosných ochorení alebo opatrenia pri ohrození verejného zdravia nariadených príslušným orgánom podľa osobitného predpisu
 - a) zamestnávateľ je oprávnený nariadiť výkon práce z domácnosti zamestnanca, ak to dohodnutý druh práce umožňuje,

b) zamestnanec má právo na vykonávanie práce zo svojej domácnosti, ak to dohodnutý druh práce umožňuje a na strane zamestnávateľa nie sú vážne prevádzkové dôvody, ktoré neumožňujú výkon práce z domácnosti.

Po prijatí tejto novely, na základe ktorej mohol zamestnávateľ nielenže nariadiť zamestnancom výkon práce z domácnosti, ale na druhej strane mal zamestnanec na jej výkon za splnenia určitých podmienok aj právo, začali medzi služobnými úradmi prevládať pochybnosti o tom, či sa právo zamestnanca podľa § 250b ods. 2 písm. b) Zákonníka práce vzťahuje aj na štátnych zamestnancov. Tieto pochybnosti vyvstávali najmä z absencie explicitného prepojenia § 171 zákona o štátnej službe s § 250b Zákonníka práce, čo spôsobovalo nemalé problémy v aplikačnej praxi. Touto otázkou sa po niekoľkých podnetoch zo strany štátnych zamestnancov začala zaoberať aj Rada pre štátnu službu, ktorá v októbri 2020 predložila v rámci medzirezortného pripomienkového konania stanovisko k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa Zákonník práce. Aj na základe tejto iniciatívy bol neskôr predmetný nedostatok legislatívy odstránený a § 250b Zákonníka práce sa mohol za splnenia zákonom stanovených podmienok vzťahovať aj na štátnych zamestnancov.

Výkon práce z domácnosti v období prísnych reštrikcií z dôvodu pandémie koronavírusu sa v kancelárii ústavného súdu kreoval postupne, až sa vytvoril funkčný interný predpis upravujúci podmienky jej výkonu, ktorý fungoval dlhodobo veľmi dobre, a to aj vďaka disciplíne a dodržiavaniu pravidiel zo strany zamestnancov kancelárie ústavného súdu. Postupom času bol dokonca zaznamenaný nárast produktivity práce vykonávanej z domácnosti, čo

by bolo v minulosti považované za nereálne.

Po postupnom uvoľňovaní reštrikcií z dôvodu priaznivej pandemickej situácie sa aj v dôsledku bezproblémového výkonu práce z domácnosti počas pandémie koronavírusu rozhodla kancelária ústavného súdu prijať smernicu o práci z domácnosti zamestnancov kancelárie ústavného súdu, na základe ktorej môžu (v súlade s § 52 ods. 2 Zákonníka práce) zamestnanci kancelárie ústavného súdu, ktorých povaha práce to umožňuje, vykonávať príležitostnú prácu z domácnosti, a to dva dni v týždni po predchádzajúcom súhlase ich nadriadeného zamestnanca.

Možnosť výkonu práce z domácnosti zamestnanca je istou formou benefitu zo strany kancelárie ústavného súdu voči svojim zamestnancom. Zamestnanci túto možnosť vítajú, pretože ju okrem iného považujú za úsporu času pri cestovaní a možnosť individuálneho rozvrhnutia práce počas dňa. Zo strany kancelárie ústavného súdu sa rovnako osvedčil nielen z hľadiska zvýšenej efektivity a kvality práce zamestnancov, ale aj v celkovo priaznivejšej a uvoľnenejšej atmosfére na pracovisku.

Vedenie ústavného súdu by sa týmto chcelo zároveň poďakovať všetkým zamestnancom kancelárie ústavného súdu, ktorí boli počas obdobia reštrikcií spôsobených pandemiou koronavírusu mimoriadne trpezliví, dodržiavali všetky prijímané pravidlá a obmedzenia, a keďže išlo zároveň aj o obdobie zvýšenej potreby práce, vykonávali ju aj napriek mnohokrát sťaženým pracovným podmienkam zodpovedne, odborne a mimoriadne profesionálne.

PREDSTAVUJEME

AUDÍTORI

Kancelária Ústavného súdu Slovenskej republiky je štátnou rozpočtovou organizáciou, ktorá z hľadiska rozpočtových pravidiel má status správcu kapitoly štátneho rozpočtu. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť bola kancelária povinná zabezpečiť vykonávanie vnútorného auditu, a to minimálne dvomi svojimi zamestnancami.

Vedúci kancelárie za vnútorných audítorov vymenoval zamestnancov, ktorí spĺňali zákonné podmienky spočívajúce najmä v tom, že preukázali svoju bezúhonnosť, získali vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, získali odbornú spôsobilosť vykonaním kvalifikačnej skúšky, mali najmenej dva roky odbornej praxe v oblasti administratívnej finančnej kontroly, finančnej kontroly na mieste, vnútorného auditu, vládneho auditu alebo kontroly a auditu vykonávaných podľa osobitných predpisov.

Vnútorní audítori kancelárie sú organizačne priamo podriadení vedúcemu kancelárie, funkčne a organizačne sú oddelení a nezávislí od iných organizačných útvarov kancelárie a od výkonu finančnej kontroly a vládneho auditu. Vnútorní audítori plnia úlohy a zámery kancelárie v súlade so zákonom č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 357/2015 Z. z.“), služobnými predpismi upravujúcimi štatút vnútorného auditu a s postupmi pre výkon vnútorného auditu.

Vnútorní audítori poskytujú nezávislé, objektívne a odborné uistenia vedúcemu kancelárie o hospodárnom, efektívnom, účinnom a účelnom plnení úloh kancelárie a poskytujú mu tak pridanú hodnotu spočívajúcu v identifikovaní možností na zdokonaľovanie riadiacich a kontrolných procesov a v rozvíjaní finančného riadenia podľa § 5 zákona č. 357/2015 Z. z. Významným cieľom vnútorného auditu je podľa § 10 ods. 2 a § 16 ods. 5 zákona č. 357/2015 Z. z. najmä napomáhať k plneniu cieľov, úloh a zámerov kancelárie a prinášať systematický prístup k zlepšovaniu efektívnosti finančného riadenia, pričom vnútorným auditom sa najmä:

- overuje a hodnotí systém riadenia rizík, identifikujú, hodnotia a monitorujú možné riziká súvisiace s finančným riadením a inými činnosťami,
- overuje a hodnotí dodržiavanie osobitných predpisov, uzatvorených zmlúv, rozhodnutí vydaných na základe osobitných predpisov, interných predpisov pri finančnom riadení a iných činnostiach,
- overuje a hodnotí hospodárnosť, efektívnosť, účinnosť a účelnosť pri hospodárení s verejnými financiami,
- overuje správnosť a preukázateľnosť vykonávania finančnej operácie alebo jej časti,
- overuje a hodnotí spoľahlivosť výkazníctva a dostupnosť, správnosť a úplnosť informácií o finančných operáciách alebo ich častiach,
- overuje a hodnotí úroveň ochrany majetku, úroveň ochrany informácií a úroveň predchádzania podvodom, nezrovnalostiam a korupcii,
- overuje splnenie prijatých opatrení k nedostatkom zisteným vnútorným auditom,
- odporúča zlepšenie riadenia rizík a finančného riadenia na minimalizáciu rizík.

Výkon vnútorného auditu je zabezpečený v súlade so schváleným strednodobým plánom vnútorného auditu, ročným

plánom jednotlivých vnútorných auditov a podľa programu vnútorného auditu, a to v súlade s § 17 zákona č. 357/2015 Z. z. Základom na vypracovanie plánov vnútorného auditu je objektívne hodnotenie rizík, čiže riziková analýza zameraná na identifikáciu a vyhodnotenie rizík v jednotlivých procesoch/oblastiach činnosti kancelárie, a to aj s prihliadnutím na výsledky iných kontrol a auditov. Riziková analýza predstavuje nástroj vnútorného auditu na určenie procesov/oblastí, ktoré majú byť primárne zaradené do plánov vnútorného auditu, ako aj na naplánovanie personálnych zdrojov na výkon konkrétneho vnútorného auditu. Cieľom je zamerať sa najmä na najrizikovejšie procesy/oblasti v rámci aktivít. Rizikom pri nakladaní s imaním štátu by mohol byť výskyt nepriaznivej udalosti, ktorej príčina by spočívala najmä v nedodržiavaní príslušných právnych predpisov, ako aj v následnom nedostatočnom uplatňovaní náležitých princípov a noriem v praxi.

Okrem pravidelných činností spojených s výkonom vnútorného auditu vnútorní audítori vypracúvajú a zasielajú strednodobý a ročný plán vnútorného auditu a ročnú správu o vykonaných vnútorných auditoch príslušným orgánom podľa zákona č. 357/2015 Z. z. a zúčastňujú sa povinného odborného vzdelávania podľa zákona č. 357/2015 Z. z.

Pri výkone svojej činnosti sa vnútorní audítori riadia Etickým kódexom pre výkon vnútorného auditu a štatútom vnútorného auditu a zohľadňujú Medzinárodné štandardy pre profesionálnu prax interného auditu vydané Inštitútom interných audítorov. Vnútorní audítori kancelárie sú povinní pri výkone vnútorného auditu zdržať sa konania, ktoré by mohlo viesť k ich predpojatosti, musia postupovať nestranné a nezaújato, byť objektívni a sú povinní zachovávať postoj profesionálneho skepticizmu.

ROZPOČET KANCELÁRIE ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ústavný súd Slovenskej republiky ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti vykonáva svoju činnosť v zmysle zákona o ústavnom súde. Kancelária ústavného súdu, ktorá je právnickou osobou a plní úlohy spojené s organizačným, personálnym, ekonomickým, administratívnym a technickým zabezpečením činnosti ústavného súdu, je kapitolou štátneho rozpočtu.

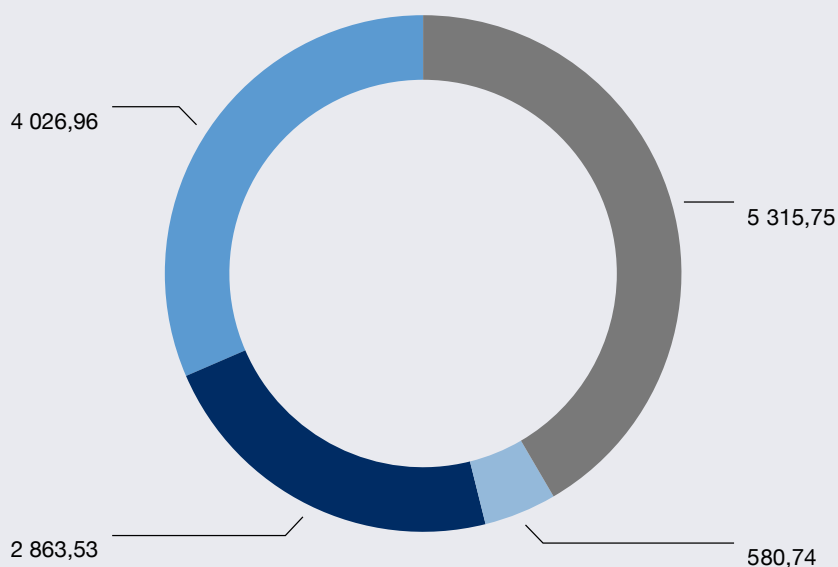
Rozpočet kapitoly kancelárie na rok 2022 bol schválený zákonom o štátnom rozpočte na rok 2022.

PRÍJMY

**SKUTOČNE DOSIAHNUTÉ PRÍJMY
V ROKU 2022 BOLI V CELKOVEJ SUME**

12 786,98 eur

- Príjmy z nájomného za ubytovanie sudcov a zamestnancov v bytovom objekte v areáli ústavného súdu na Hlavnej 110 v Košiciach
- Príjmy za tržbu za stravné lístky zrazené z výplaty za 12/2021 a iné
- Príjem z tržby za stravné lístky zakúpené v roku 2021, z nedoplatkov za služby súvisiace s užívaním bytov z roku 2021, z dobropisov, reklamácie, trov konania v súdnom spore, refundácie výdavkov na testovanie zamestnancov na COVID-19 a iné
- Príjmy z prijatej náhrady poistného plnenia

VÝDAVKY

ČERPANIE VÝDAVKOV CELKOM V ROKU 2022 BOLO V SUME

7 876 862,46 eur

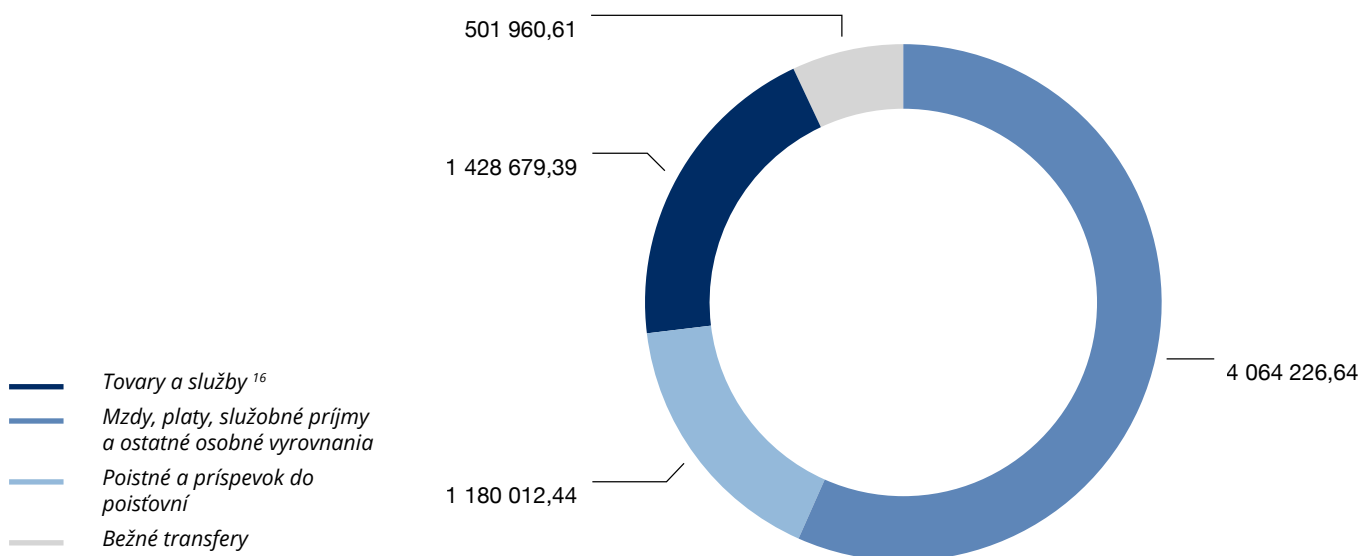
BEŽNÉ VÝDAVKY

7 174 879,08 eur

KAPITÁLOVÉ VÝDAVKY¹⁵

701 983,38 eur

BEŽNÉ VÝDAVKY

Kancelária presunula nedočerpané finančné prostriedky z rozpočtu kapitálových výdavkov z rokov 2021 a 2022 do roku 2023 v celkovej sume **978 103,20** eur účelovo určené na modernizáciu a rozšírenie informačného systému kancelárie ústavného súdu o

nové moduly, na hardvérové a softvérové vybavenie a na renováciu strechy a komínov na nehnuteľnej kultúrnej pamiatke v správe kancelárie (budova B1).

¹⁵ Obstaranie osobného motorového vozidla, rekonštrukcia B1 (reštaurovanie tympanónu a renovácia drevených okien), rekonštrukcia B2 (stavebné úpravy na zmenu účelu použitia priestoru na kancelárske priestory), rozšírenie a modernizácia kamerového systému, obstaranie softvérového a hardvérového vybavenia.

¹⁶ Napríklad na tuzemské a zahraničné služobné a pracovné cesty, na dodávky elektrickej energie a plynu, na vodné a stočné, na poštové služby, na komunikačnú infraštruktúru a telekomunikačné služby, na prevádzkové stroje, prístroje a zariadenia, na obstaranie všeobecného materiálu, na obstaranie softvéru, výpočtovej techniky a telekomunikačnej techniky, na údržbu a opravy osobných motorových vozidiel, na údržbu interiérového vybavenia, na stravovanie zamestnancov a pod.

IMPRESSUM

Ročenka Ústavného súdu Slovenskej republiky 2022

Vydal:
Ústavný súd Slovenskej republiky
Hlavná 110 | 042 65 Košice

Kontaktná osoba:
Mgr. Andrea Nagyová (andrea.nagyova@ustavnysud.sk)

Grafika:
Claudia Jutková; EQUILIBRIA, s. r. o., Košice

Tlač:
Vienala s.r.o., Košice

Fotografie:
Juraj Szaszák, archív Ústavného súdu Slovenskej republiky,
Mgr. Jan Štovka

Rok vydania: 2023 | Vydanie: prvé

